PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2008. gada 8. oktobrī *

Lieta T-73/04

Le Carbone-Lorraine, Kurbevuā [*Courbevoie*] (Francija), ko sākotnēji pārstāvēja A. Vinklers [*A. Winckler*] un I. Simičs [*I. Simic*], pēc tam Vinklers un H. Kanelopuls [*H. Kanellopoulos*], *avocats*,

prasītāja,

pret

Eiropas Kopienu Komisiju, ko pārstāv F. Kastiljo de la Tore [*F. Castillo de la Torre*] un E. Žipinī Furnjē [*É. Gippini Fournier*], pārstāvji,

atbildētāja,

par prasību atcelt Komisijas 2003. gada 3. decembra Lēmumu 2004/420/EK par [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta C.38.359 — Oglekļa

* Tiesvedības valoda — franču.

un grafīta izstrādājumi, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs) un, pakārtoti, prasību atcelt vai samazināt prasītājai ar minēto lēmumu uzlikto naudas sodu.

EIROPAS KOPIENU
PIRMĀS INSTANCES TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs M. Vilars [*M. Vilaras*] (referents), tiesneši M. Preks [*M. Prek*] un V. Čuke [*V. Ciucă*],

sekretāre K. Andova [*K. Andová*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 28. februāra tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Prāvas rašanās fakti

1 *Le Carbone-Lorraine* (turpmāk tekstā — "*LCL*" vai "prasītāja") ir Francijas uzņēmums, kas ražo oglekļa un grafīta izstrādājumus, kuri izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs.

2 2001. gada 18. septembrī *Morgan Crucible Company plc* (turpmāk tekstā — "*Morgan*") pārstāvji tikās ar Komisijas pārstāvjiem, lai piedāvātu savu sadarbību aizliegtas vienošanās esamības konstatēšanai Eiropas oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs, tirgū un lūgtu piemērot iecietības režīmu, ko paredz Komisijas Paziņojums 96/C 207/04 par naudas sodu nepiemērošanu vai to samazināšanu lietās par aizliegtajām vienošanās (OV 1996, C 207, 4. lpp.; turpmāk tekstā — "Paziņojums par sadarbību").

3 2002. gada 2. augustā Komisija, piemērojot Padomes 1962. gada 6. februāra Pirmās regulas Nr. 17 par [EKL 81.] panta un [EKL 82.] panta piemērošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.) 11. pantu, nosūtīja *C. Conradty Nürnberg GmbH* (turpmāk tekstā — "*Conradty*"), *SGL Carbon AG* (turpmāk tekstā — "*SGL*"), *Schunk GmbH* un tās meitas sabiedrībai *Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH* (turpmāk tekstā kopā — "*Schunk*"), *Eurocarbo SpA*, *Luckerath BV*, *Gerken Europe SA* (turpmāk tekstā — "*Gerken*"), kā arī prasītājai lūgumus sniegt informāciju par to rīcību konkrētajā tirgū. *Schunk* nosūtītā vēstule attiecās arī uz *Hoffmann & Co. Elektrokohle AG* (turpmāk tekstā — "*Hoffmann*"), ko *Schunk* nopirka 1999. gada 28. oktobrī, darbībām.

4 Ar faksu, kurš Komisijai tika nosūtīts 2002. gada 16. augustā, prasītāja lūdza piemērot Paziņojumu par sadarbību.

5 2002. gada 22. augustā un 23. septembrī prasītāja iesniedza Komisijai pierādījumus par aizliegtu vienošanos.

6 2002. gada 30. septembrī Komisija saņēma prasītājas atbildi uz lūgumu sniegt informāciju, pamatojoties uz Regulas Nr. 17 11. pantu.

7 2003. gada 23. maijā Komisija, pamatojoties uz tai iesniegto informāciju, nosūtīja prasītājai un pārējiem iesaistītajiem uzņēmumiem, proti, *Morgan*, *Conradty*, *SGL*, *Schunk* un *Hoffmann* paziņojumu par iebildumiem. Savā atbildē prasītāja norādīja, ka tā būtībā neapstrīd faktisko apstākļu izklāstu paziņojumā par iebildumiem.

8 Pēc visu attiecīgo uzņēmumu, izņemot *Morgan* un *Conradty*, uzklausīšanas Komisija pieņēma 2003. gada 3. decembra Lēmumu 2004/420/EK par [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta C.38.359 — Oglekļa un grafīta izstrādājumi, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs) (turpmāk tekstā — "Lēmums"), kurš tika paziņots prasītājai ar 2003. gada 11. decembra vēstuli. Lēmuma kopsavilkums tika publicēts 2004. gada 28. aprīļa *Oficiālajā Vēstnesī* (OV L 125, 45. lpp.).

9 Lēmumā Komisija norādīja, ka uzņēmumi, kuri ir šī lēmuma adresāti, ir piedalījušies vienotā un nepārtrauktā EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumā, un no 1994. gada 1. janvāra arī Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) līguma 53. panta 1. punkta pārkāpumā, ko veidoja klientiem tieši vai netieši piemērotās pārdošanas cenas un citu darījuma nosacījumu noteikšana, tirgus sadale, it īpaši veicot klientu sadali un saskaņotas darbības (kvantitātes ierobežojumi, cenas paaugstinājumi un boikoti) pret tiem konkurentiem, kas nebija aizliegtās vienošanās dalībnieki (Lēmuma 2. apsvērums).

10 Lēmums ietver šādus noteikumus:

"*1. pants*

Šādi uzņēmumi ir pārkāpuši [EKL] 81. panta 1. punktu un no 1994. gada 1. janvāra arī EEZ līguma 53. panta 1. punktu, jo tie norādītajos laika posmos piedalījās vairāku

vienošanos ietvaros un saskaņotās darbībās tādu oglekļa un grafīta izstrādājumu nozarē, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs:

— [*Conradty*] no 1988. gada oktobra līdz 1999. gada decembrim;

— [*Hoffmann*] no 1994. gada septembra līdz 1999. gada oktobrim;

— [*LCL*] no 1988. gada oktobra līdz 1999. gada jūnijam;

— [*Morgan*] no 1988. gada oktobra līdz 1999. gada decembrim;

— [*Schunk*] no 1988. gada oktobra līdz 1999. gada decembrim;

— [*SGL*] no 1988. gada oktobra līdz 1999. gada decembrim.

2. pants

Par 1. pantā norādītajiem pārkāpumiem tiek uzlikti šādi naudas sodi:

— [*Conradty*] — EUR 1 060 000;

— [*Hoffmann*] — EUR 2 820 000;

— [*LCL*] — EUR 43 050 000;

— [*Morgan*] — EUR 0;

— [*Schunk*] — EUR 30 870 000;

— [*SGL*] — EUR 23 640 000.

Naudas sodi ir jāsamaksā trīs mēnešu laikā no šī lēmuma paziņošanas [..]

Pēc šī termiņa beigām automātiski tiek aprēķināti procenti pēc Eiropas Centrālās bankas noteiktās procentu likmes tās galvenajām refinansēšanas operācijām tā mēneša pirmajā dienā, kura laikā tika pieņemts šis lēmums, kam pieskaita 3,5 procenta punktus."

11 Aprēķinot naudas sodu apmēru, Komisija kvalificēja pārkāpumu kā sevišķi smagu, ņemot vērā tā raksturu, tā ietekmi uz EEZ attiecīgo izstrādājumu tirgu, pat ja to nebija iespējams precīzi noteikt, un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus plašumu (Lēmuma 288. apsvērums).

12 Lai ņemtu vērā katra šīs vienošanās ietvaros iesaistītā uzņēmuma prettiesiskās rīcības nozīmīgumu un tās faktisko ietekmi uz konkurenci, Komisija iedalīja attiecīgos uzņēmumus trijās kategorijās atkarībā no to attiecīgā svarīguma šajā tirgū, ko noteica pēc to tirgus daļām (Lēmuma 289.–297. apsvērums).

13 Līdz ar to prasītāja un *Morgan* kuri tika uzskatīti par diviem lielākajiem uzņēmējiem ar tirgus daļām virs 20 %, tika iekļauti pirmajā kategorijā. *Schunk* un *SGL*, kas ir vidēja lieluma tirgus dalībnieki ar tirgus daļām no 10 līdz 20 %, tika iekļauti otrajā kategorijā. *Hoffmann* un *Conradty*, kas tika uzskatīti par maziem tirgus dalībniekiem, jo to tirgus daļas bija mazākas par 10 %, tika iekļauti trešajā kategorijā (Lēmuma 37. un 297. apsvērums).

14 Komisija, ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus un pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, noteica naudas soda sākumsummu prasītājai un *Morgan* EUR 35 miljonu apmērā, *Schunk* un *SGL* EUR 21 miljona apmērā, bet *Hoffmann* un *Conradty* — EUR 6 miljonu apmērā (Lēmuma 298. apsvērums).

15 Attiecībā uz pārkāpuma ilgumu Komisija uzskatīja, ka visi uzņēmumi ir izdarījuši ilgtermiņa pārkāpumu. Tā kā pārkāpums ilga vienpadsmit gadus un divus mēnešus, Komisija palielināja *SGL*, *Morgan*, *Schunk* un *Conradty* naudas soda sākumsummu par 110 %. Attiecībā uz prasītāju Komisija atzina pārkāpumu desmit gadu un astoņu mēnešu garumā un palielināja naudas soda sākumsummu par 105 %. Attiecībā uz *Hoffmann* naudas soda sākumsumma tika palielināta par 50 %, jo tā pārkāpums bija piecus gadus un vienu mēnesi ilgs (Lēmuma 299. un 300. apsvērums).

16 Līdz ar to *Morgan* naudas soda pamatsumma atkarībā no pārkāpuma smaguma un ilguma tika noteikta EUR 73,5 miljoni, prasītājai EUR 71,75 miljoni, *Schunk* un *SGL* EUR 44,1 miljons, *Conradty* EUR 12,6 miljoni un *Hoffmann* EUR 9 miljoni (Lēmuma 301. apsvērums).

17 Komisija neņēma vērā nevienu attiecīgo uzņēmumu atbildību pastiprinošu vai mīkstinošu apstākli (Lēmuma 316. apsvērums).

18 Piemērojot Paziņojumu par sadarbību, *Morgan* tika atbrīvots no naudas soda, jo tas bija pirmais uzņēmums, kurš paziņoja Komisijai par aizliegtas vienošanās esamību (Lēmuma 319.–321. apsvērums).

19 Atbilstoši minētā paziņojuma D punktam Komisija piekrita prasītājai piešķirt naudas soda, kas tai tika uzlikts nesadarbošanās dēļ, samazinājumu par 40 %, *Schunk* un *Hoffmann* par 30 % un *SGL* — par 20 %, jo *SGL* bija pēdējais sadarbību uzsākušais uzņēmums (Lēmuma 322.–338. apsvērums).

20 Lēmuma sadaļā "Maksātspēja un citi rādītāji" Komisija, noraidot *SGL* un prasītājas argumentu, ka tās nav spējīgas samaksāt naudas sodu, atgādināja, ka pavisam nesen *SGL* jau tika piespriests samaksāt divus lielus naudas sodus par tās dalību citās slepenās darbībās.

21 Komisija precizēja, ka *SGL* tika uzlikti naudas sodi ar 2001. gada 18. jūlija Lēmumu 2002/271/EK par [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-1/36.490 — Grafīta elektrodi) (OV 2002, L 100, 1. lpp.) tā sauktajā "Grafīta elektrodu" lietā un ar 2002. gada 17. decembra Lēmumu 2006/460/EK saistībā ar [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta C.37.667 — Speciālais grafīts) (OV 2006, L 180, 20. lpp.) tā sauktajā "Speciālā grafīta" lietā, EUR 80,2 miljonu par tās dalību aizliegtās vienošanās par grafīta elektrodiem ietvaros un divi naudas sodi EUR 27,75 miljonu apmērā par tās dalību aizliegto vienošanās par izostatisko grafītu un speciālo ekstrudēto grafītu ietvaros (Lēmuma 358. apsvērums).

22 Ņemot vērā *SGL* sevišķās finansiālās grūtības un tās nesenos samaksas pienākumus, kā arī to, ka tai inkriminētās dažādās slepenās darbības notika vienlaikus, Komisija uzskatīja, ka šajos īpašajos apstākļos, lai garantētu efektīvu preventīvu ietekmi, *SGL* nebija jāuzliek viss naudas soda apmērs, un tādēļ tas tika samazināts par 33 % līdz EUR 23,64 miljoniem (Lēmuma 360. apsvērums).

23 Uzskatot, ka prasītājas situācija būtiski atšķiras no *SGL* situācijas, Komisija tai nepiešķīra nekādu naudas soda apmēra samazinājumu, pamatojoties uz "citiem rādītājiem" (Lēmuma 361. un 362. apsvērums).

Process un lietas dalībnieku prasījumi

24 Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas kancelejā tika iesniegts 2004. gada 20. februārī, prasītāja cēla šo prasību.

25 Tā kā tika mainīts Pirmās instances tiesas palātu sastāvs, tiesnesis referents tika iecelts par piektās palātas priekšsēdētāju un šī lieta tika piešķirta šai palātai.

26 Pamatojoties uz tiesneša referenta ziņojumu, Pirmās instances tiesa (piektā palāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu. Lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz Pirmās instances tiesas uzdotajiem jautājumiem tika uzklausīti 2008. gada 28. februāra tiesas sēdē.

27 Šīs tiesas sēdē, pēc tam, kad prasītāja bija precizējusi vairāku savu argumentu ietvaru, Komisija atteicās no savas pretprasības par naudas soda apmēra palielināšanu, kas tika atzīmēts sēdes protokolā.

28 Pēc Pirmās instances tiesas aicinājuma Komisija mutvārdu procesa laikā iesniedza 2001. gada 30. oktobra vēstuli, kuru tai bija nosūtījis *Morgan* saistībā ar prasību piemērot Paziņojumu par sadarbību tā labā. Šī vēstule, kura ir daļa no Komisijas administratīvās lietas, tika paziņota prasītājai, kuras apsvērumus Pirmās instances tiesas kanceleja saņēma 2008. gada 26. martā. Mutvārdu process tika slēgts 2008. gada 1. aprīlī un tajā pašā dienā Pirmās instances tiesas kanceleja par to informēja lietas dalībniekus, nosūtot vēstuli.

29 Prasītāja lūdz Pirmās instances tiesai:

— atcelt Lēmumu tiktāl, ciktāl tas skar prasītāju;

— pakārtoti, atcelt vai samazināt uzliktā naudas soda apmēru;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

30 Komisija lūdz Pirmās instances tiesai:

— prasību noraidīt;

— piespriest prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

31 Pat ja prasītājas uzsāktajai tiesvedībai ir divkāršs mērķis, proti, galvenokārt, prasība par Lēmuma atcelšanu, un, pakārtoti, prasība par naudas soda apmēra atcelšanu vai samazināšanu, dažādajos iebildumos, kurus prasītāja ceļ procesuālajos dokumentos, šīs atšķirības tomēr nav norādītas.

32 Pēc Pirmās instances tiesas aicinājuma tiesas sēdē iesniegt apsvērumus par vairāku argumentu precīzu ietvaru, prasītāja paziņoja, ka argumentācija attiecībā uz tās pasīvo lomu pārkāpuma veikšanā oglekļa un grafītu bloku tirgū attiecas tikai uz atbildību mīkstinošu apstākļu norādīšanu un līdz ar to uz naudas soda apmēra samazinājumu. Tāpat prasītāja precizēja, ka tā neapstrīd savu dalību tehniskās komitejas sanāksmēs par oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs, un līdz ar to arī savu dalību pārkāpumos, kuri tika veikti šajā nozarē. Pirmās instances tiesa šos paziņojumus atzīmēja sēdes protokolā.

33 Šajā brīdī ir jāsecina, ka, pat ja prasītāja ir tieši lūgusi Pirmās instances tiesai atcelt Lēmumu pilnībā tiktāl, ciktāl tas skar prasītāju, iebildumu kopums, kurus prasītāja ir cēlusi, apšauba tikai to Lēmuma daļu, kas attiecas uz naudas sodiem, precīzāk, šī Lēmuma 2. pantu, kurā Komisija noteica naudas sodu prasītājai EUR 43 050 000 apmērā. Tā kā nepastāv neviens iebildums, kurš pamatotu prasījumu atcelt Lēmumu pilnībā, šie prasījumi ir jānoraida un ir jāizvērtē tikai prasītājas celtās prasības par naudas soda apmēra atcelšanu vai samazināšanu pamatotība.

Par kļūdu tiesību piemērošanā, kuru Komisija, iespējams, ir pieļāvusi, nenosakot attiecīgo izstrādājumu tirgu vai vismaz nenosakot attiecīgo izstrādājumu kategorijas

34 Prasītāja norāda, ka attiecīgo izstrādājumu tirgus vai vismaz attiecīgo izstrādājumu kategoriju noteikšana šajā gadījumā bija svarīga, lai varētu veikt precīzu pārkāpuma un tā faktisko seku kvalifikāciju nolūkā noteikt naudas soda apmēru. Turklāt, tā kā nepastāv uzticama konkrēto tirgu definīcija, Komisija administratīvo procedūru esot uzsākusi "neloģiskā" veidā un naudas sodu noteikusi ievērojami pārmērīgā apmērā.

Par pārkāpuma kvalifikāciju

35 Prasītāja norāda, ka Komisijai saskaņā ar judikatūru bija pienākums veikt konkrēto izstrādājumu tirgu vai vismaz konkrēto izstrādājumu kategoriju analīzi, un šajā sakarā atsaucas uz Pirmās instances tiesas 2003. gada 19. marta spriedumu lietā T-213/00 *CMA CGM* u.c./Komisija (*Recueil*, II-913. lpp., 206. punkts).

36 Šajā spriedumā Pirmās instances tiesa atgādināja, ka EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas ietvaros ir jānosaka, vai aizliegta vienošanās var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un vai tās mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū, kas definējams kā konkrētais tirgus (Pirmās instances tiesas 1995. gada 21. februāra spriedums lietā T-29/92 *SPO* u.c./Komisija, *Recueil*, II-289. lpp., 74. punkts, un 2000. gada 15. marta spriedums apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR* u.c./Komisija, *Recueil*, II-491. lpp., 1093. punkts). Līdz ar to pienākums saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu pieņemtā lēmumā noteikt konkrēto tirgu Komisijai ir tikai tad, ja bez tā nav iespējams noteikt, vai attiecīgais nolīgums, uzņēmumu apvienību lēmums un saskaņotas darbības var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un vai to mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū (Pirmās instances tiesas 2000. gada 6. jūlija spriedums lietā T-62/98 *Volkswagen*/Komisija, *Recueil*, II-2707. lpp., 230. punkts; šajā sakarā skat. arī Pirmās instances tiesas 1998. gada 15. septembra spriedumu apvienotajās lietās T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94 *European Night Services* u.c./Komisija, *Recueil*, II-3141. lpp., 93.–95. un 103. punkts).

37 Prasītāja tomēr apgalvo, ka šajā gadījumā konkrēto izstrādājumu tirgu vai vismaz konkrēto izstrādājumu kategoriju noteikšana bija nepieciešama nevis, lai kvalificētu EKL 81. panta ietvaros inkriminēto rīcību, bet, lai varētu veikt precīzu pārkāpuma un tā faktisko seku kvalifikāciju nolūkā noteikt naudas soda apmēru — jautājumu, kas nav tas pats, kas apsūdzības noteikšana.

38 Līdz ar to iepriekš 35. punktā veiktā atsauce uz spriedumu lietā *CMA CGM* u.c./Komisija nav būtiska, ņemot vērā, pirmkārt, ka Komisija ir detalizēti noteikusi oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs, tirgus nozari, skaidri nošķirot dažādos attiecīgo izstrādājumu veidus (Lēmuma 4.–13. apsvērums), un minēto izstrādājumu tirgus ģeogrāfisko apmēru (Lēmuma 48.–50. apsvērums) un, otrkārt, ka horizontālas aizliegtas vienošanās, ar kurām tiek noteikta cena un kas tiek piemērotas visā EEZ teritorijā, kā tas ir noteikts Lēmumā, skaidri pārkāpj Kopienas konkurences noteikumus.

39 Šķiet, ka patiesībā prasītājas sniegtā argumentācija attiecas uz Komisijas veikto pārkāpuma smaguma novērtējumu un ar to saistīto naudas soda sākumsummas noteikšanu.

40 Prasītāja būtībā uzskata, ka pārkāpuma smagums Komisijai īpaši bija jāizvērtē attiecībā uz katru izstrādājumu kategoriju, uz kuru attiecās aizliegtā vienošanās. Šīs analīzes ietvaros prasītāja uzsver, ka aizliegtā vienošanās ļoti niecīgi ietekmēja oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās ierīcēs, tirgu kopumā, kā arī neietekmēja vai arī niecīgi ietekmēja Eiropas oglekļa un grafītu bloku tirgu un oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami mehāniskās ierīcēs, tirgus nozari, kā dēļ Komisijai naudas sodu sākumsummas bija jānosaka diferencēti.

41 Šajā brīdī ir jānorāda, ka prasītāja sniedza šādus pašus argumentus saistībā ar iebildumiem, kuri attiecas uz naudas soda sākumsummas nesamērīgo raksturu un Komisijas kļūdaini veikto atbildību mīkstinošo apstākļu novērtējumu, un tie tiks pētīti arī turpmāk.

42 Iebildumam, kurš atsevišķi izvirzīts attiecībā uz Komisijas pieļauto kļūdu tiesību piemērošanā, nenosakot konkrēto izstrādājumu tirgu vai vismaz nenosakot konkrēto izstrādājumu kategorijas, Pirmās instances tiesa nevar piekrist.

43 Vispirms ir jānorāda, ka Komisija uzskatīja, ka uzņēmumi, kuriem ir adresēts Lēmums, piedalījās EKL 81. panta 1. punkta un EEZ līguma 53. panta 1. punkta "saliktā, vienotā un turpinātā pārkāpumā", kurš tika veikts visā EEZ teritorijā, un ka prasītāja replikā ir tieši norādījusi, ka tā neapstrīd vienota pārkāpuma pastāvēšanu šajā gadījumā.

44 Turklāt no Lēmuma izriet, ka naudas sodi tika noteikti saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un ka Komisija — lai gan Lēmums tieši neatsaucas uz Pamatnostādnēm sodanaudas noteikšanai [naudas sodu aprēķināšanai], piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un [EOTKL] 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — "Pamatnostādnes"), — naudas sodu apmēru ir noteikusi, piemērojot Pamatnostādnēs definēto metodi.

45 Saskaņā ar šo metodi, aprēķinot attiecīgajiem uzņēmumiem piemērojamā naudas soda apmēru, par sākumpunktu Komisija izmanto summu, kura ir noteikta, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu. Pārkāpuma smaguma noteikšanā ir jāņem vērā paša pārkāpuma būtība, tā konkrētais iespaids uz tirgu, ja to var novērtēt, un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apmērs (Pamatnostādņu 1.A punkta pirmā daļa). Šajā sakarā pārkāpumi ir sadalīti trijās kategorijās, t.i. — "sīkāki pārkāpumi", par kuriem paredzētais naudas soda apmērs ir no 1000 līdz EUR 1 miljonam, "smagi pārkāpumi", par kuriem paredzētais naudas soda apmērs ir no EUR 1 miljona līdz EUR 20 miljoniem, un "sevišķi smagi pārkāpumi", par kuriem paredzētais naudas soda apmērs pārsniedz EUR 20 miljonus (1.A punkta otrā daļa, no pirmā līdz trešam ievilkumam). Pamatnostādnes nosaka, ka katrā no šīm kategorijām noteiktā sodu skala dod iespēju izmantot dažādas pieejas, kas uzņēmumiem tiek piemērotas atkarībā no izdarīto pārkāpumu veida (1.A punkta trešā daļa). Turklāt ir jāņem vērā pārkāpēju ekonomiskās iespējas radīt nopietnus zaudējumus citiem tirgus dalībniekiem, it īpaši patērētājiem, un naudas soda summa jānosaka apmērā, kas nodrošina pietiekami atturošu raksturu (1.A punkta ceturtā daļa).

46 Tādējādi liekas, ka "pārkāpuma" precīza ietekme tirgū ir jāņem vērā tad, ja tā ir izmērāma, un pretēji prasītājas apgalvojumiem saskaņā ar Pamatnostādnēm Komisijai nav pienākuma īpaši vērtēt aizliegtas vienošanās ietekmi uz katru konkrēto produktu kategoriju.

47 Prasītājas nostāja ir pretrunā arī Pirmās instances tiesas 1994. gada 6. oktobra spriedumam lietā T-83/91 *Tetra Pak*/Komisija (*Recueil*, II-755. lpp.), uz kuru atsaucas abi lietas dalībnieki, ar kuru tika noraidīta uzņēmuma, kuram Komisija bija piespriedusi maksāt vienotu naudas sodu par vairākiem EKL 82. panta pārkāpumiem, prasība. Šī sprieduma 236. punktā Pirmās instances tiesa norāda:

"Pretēji tam, ko norāda prasītāja, Komisijai nav pienākuma sadalīt naudas soda apmēru starp dažādiem pārkāpuma elementiem. Šāda sadalīšana it īpaši nav iespējama tad, kad, kā šajā gadījumā, konstatēto pārkāpumu kopums iekļaujas kopējā saistītā stratēģijā un tādēļ tas ir jāvērtē visaptveroši gan attiecībā uz [EKL 82.] panta piemērošanu, gan uz naudas soda noteikšanu. Pietiek, ja Komisija lēmumā nosaka kritērijus, kādi paredzēti uzņēmumam noteiktā naudas soda vispārējā apmēra noteikšanai. Tai nav pienākuma individuāli noteikt veidu, kādu tā piemēro katram elementam, kas tikuši minēti šo kritēriju vidū un kas atbilst naudas soda vispārējā apmēra noteikšanai."

48 Pirmās instances tiesa turklāt šī sprieduma 36. punktā minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Cimenteries CBR* u.c./Komisija (4761. punkts) ir noteikusi, ka Komisija, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, var noteikt vienotu naudas sodu uzņēmumam, kurš ir veicis vairākus pārkāpumus, nesadalot naudas soda apmēru atkarībā no pārkāpuma. Tas tā vēl jo vairāk ir tad, ja attiecīgie dažādie pārkāpumi iekļaujas kopējā saistītā stratēģijā.

49 No šiem spriedumiem izriet, ka prasītāja nepamatoti apgalvo, ka Komisijai šajā gadījumā bija pienākums veikt atsevišķu katra vienotā pārkāpuma elementa analīzi, galvenokārt tādēļ, ka pastāv kopēja stratēģija, kurā piedalās visi aizliegtas vienošanās dalībnieki, lai gan Komisijai nav pienākuma izvērtēt katra pārkāpuma smagumu, ja tā nosaka vienotu naudas sodu uzņēmumam, kurš ir veicis vairākus pārkāpumus.

50 Pretēji prasītājas apgalvojumiem, šāda secinājuma rezultātā uzņēmumiem, kuri ir iesaistīti aizliegtās vienošanās ietvaros, netiek atļauts uzlikt "kolektīvu patvaļīgu sodu".

51 Tādējādi Komisija Lēmumā (289.–298. apsvērums) tika piemērojusi "atšķirīgu attieksmi", lai noteiktu sākumsummu, atbilstoši Pamatnostādņu 1.A punkta sestajai daļai nodalot vairākas uzņēmumu kategorijas atkarībā no tā, cik būtiska bija to daļa tirgū. Minētās attieksmes ietvaros ierobežotas dalības tirgū dēļ, iespējams, sākumsumma var tikt noteikta mazāka pat tad, ja šajā gadījumā, ņemot vērā prasītājas apgrozījumu konkrēto preču tirgū, tā tika iekļauta pirmajā kategorijā.

52 Turklāt relatīvais katra attiecīgā uzņēmuma dalības smagums, uz kuru prasītāja atsaucas, izsakot pieņēmumu, ka tā nav līdzdarbojusies pretlikumīgās darbībās attiecībā uz vairākiem produktiem vai arī šī līdzdalība bija nenozīmīga, Komisijai bija jāizvērtē un tas tika izvērtēts, sniedzot vērtējumu par atbildību mīkstinošiem apstākļiem.

53 Komisijas šajā sakarā veiktā novērtējuma pamatotība tiks vērtēta turpmāk kopā ar prasītājas iebildumiem, kuri ir tieši saistīti ar šiem jautājumiem.

Par Komisijas īstenoto procesu

54 Prasītāja uzskata, ka tas, ka Komisija par darbībām, kuras aptver vairākas absolūti atšķirīgu izstrādājumu kategorijas, uzsāka vienotu procedūru, ir acīmredzami neloģiski un ir pretrunā labas pārvaldības principam. Komisijai bija jāpieņem:

— vai nu vienots lēmums par visām aizliegtajām vienošanās oglekļa un grafīta izstrādājumu nozarē, kā to darīja Amerikas konkurences iestādes, kā rezultātā Komisija prasītājai būtu noteikusi naudas sodu maksimāli EUR 61,37 miljonu apmērā;

— vai nu vairāki lēmumi par katru konkrēto produktu kategoriju atbilstoši tās lēmumu pieņemšanas praksei, kas tika piemērota Grafīta elektrodu un Speciālo elektrodu lietās, un kā rezultātā Komisija būtu noteikusi sākumsummas apmēru ievērojami zemāku par EUR 35 miljoniem.

55 Pirmkārt, ir jāatzīmē, ka prasītāja nav norādījusi, ka Komisijas lēmumā ietvertās aizliegtās vienošanās attiektos uz Grafīta elektrodu un Speciālo elektrodu lietām, un ka aizliegtā vienošanās, par kuru tika pieņemts Lēmums, patiesībā būtu uzskatāma par vienu un to pašu pārkāpumu, bet tikai uzsvērusi, ka Amerikas konkurences iestādes vadījās pēc vispārējas pieejas oglekļa un grafīta izstrādājumu nozarei, kā rezultātā tika pieņemts vienots lēmums.

56 Līdz ar to prasītāja nav nedz atsaukusies, nedz *a fortiori* pierādījusi, ka Komisija būtu nelikumīgi uzsākusi trīs atsevišķus procesus, konstatējusi četrus pārkāpumus un prasītājai noteikusi četrus dažādus naudas sodus par grafīta elektrodu tirgu, speciālo grafītu tirgu un oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs, tirgu. Būtiski ir uzsvērt, ka Komisija drīkstēja noteikt prasītajai četrus atšķirīgus naudas sodus, no kuriem neviens nav lielāks par maksimumu, kas ir noteikts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā, ar nosacījumu, ka tā ir izdarījusi četrus

atšķirīgus EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumus, atgādinot, ka Speciālo grafītu lietā Komisija uzsāka tikai vienu procedūru, kurā tika pieņemts viens vienīgs lēmums par divu atsevišķu pārkāpumu esamību, no kuriem viens skāra speciālo grafītu tirgu un otrs — speciālā ekstrudētā grafīta tirgu, un prasītājai noteikti divi atšķirīgi naudas sodi.

57 Līdz ar to ir skaidrs, ka Amerikas konkurences iestāžu piemērotā prakse nav saistoša Komisijai, kura ir atbildīga par Kopienas konkurences politikas īstenošanu un virziena noteikšanu.

58 Šajā sakarā ir jākonstatē, ka šo trešo valstu iestāžu, kuru pienākums ir brīvas konkurences aizsardzība, pilnvaru izmantošana saskaņā ar to teritoriālo kompetenci ir atkarīga no šo valstu atbilstīgajām prasībām. Elementi, kas konkurences jomā ir citu valstu tiesību sistēmas pamatā, ietver ne tikai īpašus mērķus, bet arī ir pamats īpašu materiālo normu pieņemšanai, kā arī ļoti atšķirīgām tiesiskajām sekām administratīvo tiesību, krimināltiesību vai civiltiesību jomā, ja šo valstu iestādes konkurences tiesību jomā ir konstatējušas piemērojamo normu pārkāpumus (Tiesas 2006. gada 29. jūnija spriedums lietā C-308/04 P *SGL Carbon*/Komisija, Krājums, I-5977. lpp., 29. punkts).

59 Savukārt uzņēmums, attiecībā uz kuru konkurences tiesību jomā tiek piemērotas Kopienu tiesības vai vienas vai vairāku dalībvalstu tiesības, t.i., kad aizliegtā vienošanās, kā tas ir šajā gadījumā, ietilpst tikai Eiropas Kopienu tiesību sistēmas teritoriālās piemērošanas jomā, atrodas pilnīgi atšķirīgā juridiskajā situācijā (šajā sakarā skat. iepriekš 58. punktā minēto spriedumu lietā *SGL Carbon*/Komisija, 30. punkts).

60 No tā izriet, ka, ja Komisija soda par kāda uzņēmuma neatļautu rīcību, pat ja tā rodas starptautiskas aizliegtas vienošanās dēļ, tā cenšas aizsargāt brīvu konkurenci kopējā tirgū, kas saskaņā ar EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunktu ir Kopienas pamatmērķis. Saistībā ar tiesisko interešu aizsardzības Kopienu līmenī īpatnībām Komisijas izmantotais vērtējums saskaņā ar tās kompetenci šajā jomā var būtiski atšķirties no trešo valstu iestāžu vērtējuma (iepriekš 58. punktā minētais spriedums lietā *SGL Carbon*/Komisija, 31. punkts).

61 Šādos apstākļos prasītājas secinājumi, kurus tā saista ar hipotētisko situāciju, kurā Komisijas lēmums tiktu pamatots ar visu oglekļa un grafīta izstrādājumu izvērtējumu kopumā, ka tai piespriestais naudas sods nedrīkstēja pārsniegt EUR 61,37 miljonus un ka Komisija esot pārkāpusi Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, nav vērā ņemami.

62 Otrkārt, ir jānorāda, ka pretēji prasītājas apgalvojumiem no Grafīta elektrodu un Speciālo grafītu lietām neizriet, ka katram oglekļa un grafīta izstrādājumu tirgum Kopienu konkurences iestādes būtu uzsākušas atsevišķu administratīvo procesu.

63 Speciālo grafītu lietā Komisija uzsāka tikai vienu procesu, kurā tika pieņemts viens vienīgs lēmums par divu atsevišķu pārkāpumu esamību, no kuriem viens skāra speciālo izostatisko grafītu tirgu un otrs — speciālā ekstrudētā grafīta tirgu, nosakot prasītājai divus atšķirīgus naudas sodus.

64 Katrā ziņā jānorāda, ka Komisija šajā gadījumā uzskatīja, ka uzņēmumi, kuriem tika adresēts Lēmums, bija veikuši vienotu EKL 81. panta pārkāpumu. Tā savu nostāju pamato Lēmuma 230. apsvērumā, kurš ir izteikts šādi:

"Pretēji [*LCL*] argumentam, ka oglekļa un grafīta bloki nevar tikt aizstāti ar oglekļa un grafīta gala izstrādājumiem, Komisija uzskata, ka visa izstrādājumu grupa, uz kuru attiecas šis process, ir salikta un vienota pārkāpuma priekšmets. Komisija šajā sakarā atzīmē, ka preču aizstājamība ir tikai viens no elementiem, kurus tā ņem vērā. Nozīmīga loma var būt arī citiem faktoriem, it īpaši pašas aizliegtas vienošanās darbībai. Šī procesa ietvaros paši karteļa dalībnieki savu komercdarbību saskaņoja tajās pašās sanāksmēs, kas notika visai tai saistīto izstrādājumu (pat neaizstājamo) grupai, kurus ražoja vai tirgoja visi vai gandrīz visi dalībnieki. Turklāt aizliegtas vienošanās norunu nepārdot blokus trešām personām vai arī tos pārdot par būtiski paaugstinātām cenām galvenais mērķis bija nostiprināt galveno aizliegtas vienošanās norunu par izstrādājumiem, kuri tiek ražoti no šiem blokiem, un to aizsargāt pret iespējamu konkurenci. Līdz ar to noruna par blokiem bija aksesuāra pamata norunai par gala izstrādājumiem. Ņemot vērā šos faktiskos apstākļus, Komisija ir nolēmusi aplūkot karteļa darbības kā saliktu un vienotu pārkāpumu. Neviens no šī lēmuma adresātiem nav apstiprinājis, ka būtu pastāvējuši vairāki pārkāpumi."

65 Objektīvu iemeslu dēļ Komisija šajā gadījumā uzsāka procesu, konstatēja viena pārkāpuma esamību un noteica Lēmumā naudas sodu prasītājai. Turklāt jāatgādina, ka prasītāja neapstrīd vienota pārkāpuma esamību.

66 Šādos apstākļos Komisijas izvēle pieņemt lēmumu, lai sodītu par vienotu un turpinātu pārkāpumu, nevar tikt kvalificēta kā "neloģiska" vai pretrunā labas pārvaldības principam.

67 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka iebildums attiecībā uz Komisijas pieļauto kļūdu tiesību piemērošanā, nenosakot konkrēto izstrādājumu tirgu vai vismaz nenosakot konkrēto izstrādājumu kategorijas, ir jānoraida.

Par apgalvoto kļūdaini veikto pārkāpuma smaguma novērtējumu un naudas soda sākumsummas, iespējams, nesamērīgo raksturu

68 Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai pārkāpuma smagums tiek noteikts, ņemot vērā vairākus apstākļus, attiecībā uz kuriem Komisijai ir rīcības brīvība (Tiesas 2007. gada 10. maija spriedums lietā C-328/05 P *SGL Carbon*/Komisija, Krājums, I-3921. lpp., 43. punkts; šajā sakarā skat. arī 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, Krājums, I-5425. lpp., 240.–242. punkts).

69 Kā iepriekš tika norādīts, Komisija šajā gadījumā naudas soda apmēru noteica, piemērojot Pamatnostādnēs paredzēto metodi.

70 Jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru, pat ja Pamatnostādnes nevar kvalificēt kā tiesību normas, kas pārvaldes iestādei katrā ziņā ir jāievēro, tās tomēr paredz uzvedības normu, kurā norādīta prakse, kas jāievēro un no kuras katrā atsevišķā gadījumā pārvaldes iestāde nevar atkāpties, nenorādot iemeslus, kuri būtu saderīgi ar vienlīdzīgas attieksmes principu (skat. iepriekš 68. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 209. punkts un tajā minētā judikatūra).

71 Pieņemot šādas uzvedības normas un to pasludināšanas brīdī paziņojot, ka turpmāk šīs normas tiks piemērotas gadījumiem, ar kuriem tās saistītas, Komisija pati ierobežo savas rīcības brīvības izmantošanas iespējas un nevar atteikties no šīm normām, nevēlēdamās, lai attiecīgā gadījumā to sodītu par tādu vispārējo tiesību principu kā vienlīdzīgas attieksmes principa vai tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpums (skat. iepriekš 68. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 211. punkts un tajā minētā judikatūra).

72 Turklāt ir jāatgādina, ka saskaņā ar šo pašu judikatūru Pamatnostādnēs vispārīgi un abstrakti ir noteikta metodoloģija, ko Komisija sev ir noteikusi saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. pantu naudas soda apmēra aprēķināšanai. Līdz ar to šīs Pamatnostādnes, kuru izstrādē Komisija ir vadījusies no Tiesas judikatūrā izmantotiem kritērijiem, nodrošina uzņēmumu tiesisko drošību (šajā sakarā skat. iepriekš 68. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 213. punkts).

73 Jānorāda, ka Pamatnostādnes, pirmkārt, paredz, ka tiek novērtēts pats pārkāpuma smagums, pamatojoties uz kuru var noteikt "vispārīgu sākumsummu". Otrkārt, smagums tiek analizēts atkarībā no attiecīgā uzņēmuma īpašībām, proti, tā izmēru un stāvokli konkrētajā tirgū, atbilstoši kuram ir iespējams izvērtēt sākumsummu, uzņēmumus iedalīt kategorijās un noteikt "īpašu sākumsummu".

Par naudas soda sākumsummas, iespējams, pārmērīgo raksturu saistībā ar inkriminēto rīcību ierobežoto ietekmi

74 Attiecībā uz paša pārkāpuma smaguma novērtējumu Pamatnostādņu 1.A punkta pirmajā un otrajā daļā ir noteikts:

"Novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā raksturs, tā faktiskā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt, un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apmērs.

Tādējādi pārkāpumi tiek grupēti vienā no trim pārkāpumu kategorijām: sīkāki pārkāpumi, smagi pārkāpumi un sevišķi smagi pārkāpumi."

75 Lēmumā Komisija norādīja uz šādiem trīs apstākļiem:

— būtībā konkrēto pārkāpumu veidoja tieša vai netieša pārdošanas cenu un citu klientiem piemērojamu darījuma nosacījumu noteikšana, tirgu sadale, it īpaši klientu piešķiršana, saskaņotu darbību veikšana pret konkurentiem, kuri nebija aizliegtās vienošanās dalībnieki, kas ir vissmagākais EKL 81. panta 1. punkta un EEZ līguma 53. panta 1. punkta pārkāpums (Lēmuma 278. apsvērums);

— slepenās vienošanās tika izpildītas un ietekmēja attiecīgo izstrādājumu EEZ tirgu, bet šo ietekmi nebija iespējams precīzi noteikt (Lēmuma 286. apsvērums);

— aizliegtā vienošanās attiecās uz visu kopējo tirgu un pēc EEZ izveidošanas — uz visu EEZ (Lēmuma 287. apsvērums).

76 Lēmuma 288. apsvērumā norādītie Komisijas secinājumi ir izteikti šādi:

"Ņemot vērā visus šos faktorus, Komisija uzskata, ka uzņēmumi, uz kuriem attiecas šis lēmums, ir izdarījuši sevišķi smagu pārkāpumu. Komisija uzskata, ka pārkāpuma raksturs un tā ģeogrāfiskais apmērs ir tik lieli, ka pārkāpums ir jākvalificē kā sevišķi smags, neatkarīgi no tā, vai var izvērtēt tā ietekmi uz tirgu. Katrā ziņā ir skaidrs, ka ir tikušas piemērotas konkurenci deformējošas karteļa vienošanās un tām ir bijusi ietekme uz tirgu, pat ja šo ietekmi nevar precīzi noteikt."

77 Prasītāja pārmet Komisijai, ka tā nav veikusi pārkāpuma precīzas ietekmes uz konkrētajiem tirgiem izvērtējumu un ir tikai apgalvojusi, pamatojoties uz vienkāršu aizliegtas vienošanās īstenošanas pieņēmumu, nosakot, ka šai vienošanās ir bijusi ietekme tirgū, nevērtējot tās nozīmību un tādējādi pārkāpjot Pamatnostādnes un savu iepriekšējo lēmumu pieņemšanas praksi. Tā piebilst, ka, ņemot vērā inkriminēto darbību objektīvi ierobežoto ietekmi uz konkrētajiem tirgiem, Komisija vismaz varēja kvalificēt šo rīcību kā "smagu" un noteikt sākumsummu apmērā, kurš būtu mazāks par EUR 20 miljoniem.

78 Pirmkārt, jānorāda, ka Komisijas pārstāvji tiesas sēdē norādīja, ka pārkāpums tika kvalificēts kā "sevišķi smags", ņemot vērā vienīgi pašu pārkāpuma raksturu un tā ģeogrāfisko apmēru, un ka, pat ja Lēmumā tika konstatēts, ka pastāv aizliegtas vienošanās konkrēta ietekme uz tirgu, šis apstāklis netika ņemts vērā, izvērtējot pārkāpuma kvalificēšanu un līdz ar to nosakot naudas soda sākumsummu.

79 Šī nostāja tomēr ir pretrunā vienkāršai Lēmuma 278.–288. apsvēruma gramatiskai interpretācijai. Lēmuma 281. apsvērumā Komisija secina, ka šajā gadījumā, īstenojot slepenas vienošanās, pastāv faktiska negatīva iedarbība uz konkurenci, pat ja to nav iespējams precīzi noteikt — šis secinājums ir veikts pēc paša pārkāpuma rakstura apraksta un pirms šī pārkāpuma ģeogrāfiskā apmēra noteikšanas. Lēmuma 288. apsvēruma saturs, it īpaši frāzes "ņemot vērā visus šos faktorus" izmantošana ļauj secināt, ka Komisija tomēr ir ņēmusi vērā aizliegtas vienošanās konkrēto ietekmi uz tirgu, lai pārkāpumu raksturotu kā "sevišķi smagu", pat ja tā ir piebildusi, ka šī kvalifikācija tika veikta neatkarīgi no iespējas izvērtēt minēto ietekmi.

80 Otrkārt, jāsecina, ka Komisijai — pretēji prasītājas apgalvotajam — nebija pienākuma veikt konkrētu prettiesisko darbību izvērtējumu katrā konkrētajā tirgū, jo jāatgādina, ka Komisija uzskatīja, ka visas Lēmumā noteiktās norunas un/vai saskaņotās darbības veidoja saliktu vienotu pārkāpumu kopumu, ko prasītāja neapstrīd, un vērā ir jāņem tikai tā ietekme, ko pārkāpums ir radījis kopumā (šajā sakarā skat. Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Partecipazioni*, *Recueil*, I-4125. lpp., 152. punkts, un Pirmās instances tiesas 1991. gada 17. decembra spriedumu lietā T-7/89 *Hercules Chemicals*/Komisija, *Recueil*, II-1711. lpp., 342. punkts).

81 Treškārt, no Lēmuma 244.–248. un no 280.–286. apsvēruma izriet, ka Komisija patiešām izdarīja secinājumus par konkrēto aizliegtas vienošanās ietekmi uz attiecīgo nozari no šīs vienošanās īstenošanas.

82 Šajā sakarā Komisija norāda, ka "visi aizliegtās vienošanās dalībnieki vienojās piemērot noteiktu vispārēju cenu paaugstinājumu (izteiktu procentos), izplatot jaunus cenu sarakstus [..], sabiedriskā transporta sabiedrības piešķīra iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības sabiedrībai, kuras piedāvājums ar manipulācijas palīdzību bija nedaudz lētāks par citu aizliegtās vienošanās dalībnieku piedāvājumu, privātiem klientiem nebija citas iespējas kā pirkt no iepriekš noteikta konkrēta piegādātāja par iepriekš noteiktu

konkrētu cenu, nepieļaujot konkurenci, un slīpētājiem vispār nebija iespējas iegādāties blokus vai arī bija iespēja tos iegādāties par mākslīgi augstu cenu, tādējādi tiem neļaujot efektīvi konkurēt gala izstrādājumu tirgū". Ņemot vērā pārkāpuma perioda ilgumu un to, ka visi attiecīgie uzņēmumi kopā kontrolēja vairāk nekā 90 % no EEZ tirgus, pēc Komisijas domām, nav nekādu šaubu, ka aizliegtā vienošanās bija ar faktisku konkurenci deformējošu ietekmi uz tirgu (Lēmuma 245. un 281. apsvērums).

83 Jāatgādina, ka, lai novērtētu pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, Komisijai kā atskaites punkts jāpieņem konkurence, kas parastos apstākļos būtu pastāvējusi, ja pārkāpuma nebūtu bijis (šajā sakarā skat. Tiesas 1975. gada 16. decembra spriedumu apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie* u.c./Komisija, *Recueil*, 1663. lpp., 619. un 620. punkts; Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-347/94 *Mayr-Melnhof*/Komisija, *Recueil*, II-1751. lpp., 235. punkts; 1999. gada 11. marta spriedumu lietā T-141/94 *Thyssen Stahl*/Komisija, *Recueil*, II-347. lpp., 645. punkts, un 2003. gada 9. jūlija spriedumu lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, *Recueil*, II-2597. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *ADM I*", 150. punkts).

84 Attiecībā uz aizliegtu vienošanos par cenām Komisijai ir tiesības secināt, ka pārkāpumam bija sekas, jo aizliegtās vienošanās dalībnieki veica pasākumus, lai piemērotu norunātās cenas, piemēram, tās paziņojot klientiem, dodot saviem darbiniekiem norādījumus tās izmantot kā pamatu sarunām un uzraugot, kā šīs cenas piemēro konkurenti un to attiecīgie tirdzniecības dienesti. Lai secinātu, ka pastāv ietekme uz tirgu, pietiek ar to, ka norunātās cenas ir bijušas pamatā individuālo darījumu cenu noteikšanai, kas tādējādi klientiem ierobežoja cenu apspriešanas iespējas (iepriekš 80. punktā minētais Pirmās instances tiesas spriedums lietā *Hercules Chemicals*/Komisija, 340. un 341. punkts; 1999. gada 20. aprīļa spriedums apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, *Recueil*, II-931. lpp., 743.–745. punkts, un 2006. gada 14. decembra spriedums apvienotajās lietās no T-259/02 līdz T-264/02 un T-271/02 *Raiffeisen Zentralbank Österreich* u.c./Komisija, Krājums, II-5169. lpp., 285. punkts).

85 Savukārt, ja ir pierādīta aizliegtas vienošanās īstenošana, Komisijai nevar prasīt, lai tā sistemātiski pierādītu, ka vienošanās faktiski ļāva attiecīgajiem uzņēmumiem panākt tādu darījumu cenu, kas bija augstāka par cenu, kāda būtu pastāvējusi, ja aizliegtas vienošanās nebūtu bijis. Šajā sakarā nevar piekrist apgalvojumam, ka, lai noteiktu pārkāpuma smagumu, var ņemt vērā tikai tikai to, ka darījuma cenu līmenis būtu bijis atšķirīgs, ja nebūtu pastāvējusi slepena vienošanās (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-279/98 P *Cascades*/Komisija, *Recueil*, I-9693. lpp., 53. un 62. punkts). Turklāt būtu nesamērīgi prasīt sniegt šādus pierādījumus, kuru iegūšanai būtu vajadzīgi lieli līdzekļi, ņemot vērā, ka būtu jāveic hipotētiski aprēķini, kas balstīti uz ekonomikas modeļiem, kuru precizitāti tiesai ir grūti pārbaudīt un kuru nekļūdīgais raksturs nekādā veidā nav pierādāms (ģenerāladvokāta Mišo [*Mischo*] secinājumi Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedumam lietā C-283/98 P *Mo och Domsjö*/Komisija, *Recueil*, I-9855. un I-9858. lpp., 109. punkts).

86 Lai novērtētu pārkāpuma smagumu, ir svarīgi zināt, vai aizliegtās vienošanās dalībnieki ir darījuši visu iespējamo, lai to nodomi īstenotos konkrētā veidā. To, kas vēlāk notika ar faktiskajām cenām tirgū, varēja ietekmēt citi faktori, kas nebija atkarīgi no aizliegtās vienošanās dalībniekiem. Aizliegtās vienošanās dalībnieki nevar savā labā izmantot kā pierādījumus naudas soda samazināšanai ārējus faktorus, kas ir kavējuši to rīcību (ģenerāladvokāta Mišo secinājumi lietā, kurā ir pasludināts iepriekš 85. punktā minētais spriedums lietā *Mo och Domsjö*/Komisija, 102.–107. punkts).

87 Tādējādi Komisija varēja pamatoti atsaukties uz aizliegtās vienošanās īstenošanu, lai secinātu, ka pastāv ietekme uz tirgu, pēc tam, kad tā atbilstošā veidā bija noteikusi, ka konkrētā vienošanās bija ilgusi vairāk nekā vienpadsmit gadus un ka minētās aizliegtās vienošanās dalībnieki kontrolēja vairāk nekā 90 % no EEZ tirgus, nepastāvot nepieciešamībai precīzi izvērtēt šīs ietekmes nozīmību.

88 Runājot par to apsvērumu pamatotību, ar kuriem Komisija ir pamatojusi šo secinājumu, jāatgādina, ka prasītāja nav nedz pierādījusi, nedz pat apgalvojusi, ka aizliegta vienošanās nebūtu tikusi īstenota.

89 Protams, ka prasītājai bija "nenozīmīga" loma pretlikumīgo darbību īstenošanā oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami mehāniskās ierīcēs, nozarē, kā arī atteikumā pārdot oglekļa un grafīta blokus trešām personām. Iebilduma attiecībā uz Komisijas kļūdaini veiktu atbildību mīkstinošu apstākļu novērtējumu ietvaros tā arī uzsver, ka patiesībā vairākas slepenās darbības nav veikusi. Prasītājas izvirzītajiem argumentiem, kas ir pamatoti ar tās rīcību, tomēr nevar piekrist. Faktiskajai uzņēmuma rīcībai nav nozīmes, novērtējot aizliegtas vienošanās ietekmi uz tirgu, un jāņem vērā tikai tā ietekme, ko pārkāpums radījis kopumā (iepriekš 80. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 152. punkts, un iepriekš 80. punktā minētais spriedums lietā *Hercules Chemicals*/Komisija, 342. punkts).

90 No prasītājas dokumentiem izriet, ka tā galvenokārt norāda, norādot uz apstākli, ka aizliegtā vienošanās tika īstenota tikai daļēji, kas ir apgalvojums, ar kuru, pat ja tas būtu patiess, nevar pierādīt, ka Komisija kļūdaini novērtēja pārkāpuma smagumu, ņemot vērā faktu, ka attiecīgajai prettiesiskajai praksei bija faktiska konkurenci deformējoša ietekme uz attiecīgo preču EEZ tirgu (Pirmās instances tiesas 2005. gada 25. oktobra spriedums lietā T-38/02 *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, II-4407. lpp., 148. punkts).

91 Turklāt jānorāda, ka, pieņemot, ka Komisija no tiesību viedokļa nebija pietiekami pierādījusi aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi, šī pārkāpuma kvalifikācija par "sevišķi smagu" pārkāpumu tik un tā bija atbilstoša. Veicot vispārīgu pārbaudi, visi trīs pārkāpuma smaguma novērtēšanas aspekti nav vienādi nozīmīgi. Pārkāpuma raksturam ir galvenā nozīme, lai pārkāpumus varētu atzīt par "sevišķi smagiem". No Pamatnostādnēs iekļautā sevišķi smagu pārkāpumu apraksta izriet, ka vienošanās vai saskaņotas darbības, it īpaši tās, kuru mērķis, kā tas ir šajā gadījumā, ir cenu noteikšana, var, pamatojoties tikai uz to raksturu vien, tikt kvalificētas kā "sevišķi smagi" pārkāpumi,

bez nepieciešamības raksturot šādu rīcību, atsaucoties uz konkrētu ietekmi vai ģeogrāfisku plašumu. Šo secinājumu apstiprina tas, ka, lai gan smagu pārkāpumu aprakstā ir skaidri minēta ietekme uz tirgu un ietekme uz plašām kopējā tirgus zonām, turpretī sevišķi smagu pārkāpumu aprakstā nav minēta neviena prasība, kas ir saistīta ar konkrētu ietekmi uz tirgu vai ietekmi uz konkrētu ģeogrāfisku teritoriju (Pirmās instances tiesas 2005. gada 27. jūlija spriedums apvienotajās lietās no T-49/02 līdz T-51/02 *Brasserie nationale* u.c./Komisija, Krājums, II-3033. lpp., 178. punkts, un iepriekš 90. punktā minētais 2005. gada 25. oktobra spriedums lietā *Groupe Danone*/Komisija, 150. punkts).

92 Attiecībā uz pieņēmumu, ka Lēmumā izmantotā pieeja ir pretrunā iepriekšējai Komisijas praksei, jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru (Tiesas 2006. gada 21. septembra spriedums lietā C-167/04 P *JCB Service*/Komisija, Krājums, I-8935. lpp., 201. un 205. punkts, un 2007. gada 7. jūnija spriedums lietā C-76/06 P *Britannia Alloys* & *Chemicals*/Komisija, Krājums, I-4405. lpp., 60. punkts) Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse nav izmantojama kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā un ka lēmumi, kuri attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši, nosakot, vai pastāv diskriminācija, ņemot vērā, ka to apstākļi, tādi kā tirgi, produkti, uzņēmumi un attiecīgie laikposmi, visdrīzāk nebūs vienādi. Jāsecina, ka šajā gadījumā prasītāja nav iesniegusi pierādījumus par šādas diskriminācijas pastāvēšanu.

93 Visbeidzot, prasītāja norāda, ka, pieņemot, ka tiktu atzīts, kam gan tā nepiekrīt, ka inkriminētā rīcība var tikt kvalificēta kā "sevišķi smaga", Komisijai naudas soda sākumsumma bija jānosaka viszemākajā pakāpē, kāda ir piemērojama naudas sodiem, kuri nosakāmi "sevišķi smagiem" pārkāpumiem, tieši tādēļ, lai tiktu ņemta vērā šo darbību ierobežotā ietekme uz konkrētajiem tirgiem.

94 Sniedzot šādu argumentāciju, prasītāja, šķiet, norāda, ka, pat ja tā atzīst, ka pārkāpums tika pamatoti kvalificēts kā "sevišķi smags", Komisija, nosakot naudas soda sākumsummu EUR 35 miljonu apmērā, lai gan tā nedrīkstēja būt lielāka par EUR 20 miljoniem, ir pārkāpusi samērīguma principu, ņemot vērā pārkāpuma ierobežoto ietekmi, prasītājas nepiedalīšanos pārkāpumā, kurš tika veikts oglekļa un grafīta plākšņu un bloku tirgū, tās nenozīmīgo dalību pārkāpumos, kuri tika veikti izstrādājumu, kas izmantojami mehāniskās ierīcēs, nozarē, un inkriminētās rīcības ļoti ierobežoto ietekmi attiecībā uz izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās ierīcēs, tirgiem.

95 Tomēr jāatgādina, kā noteikts arī šī sprieduma 89. punktā, novērtējot aizliegtas vienošanās ietekmi uz tirgu, faktiskajai uzņēmuma rīcībai nav nozīmes.

96 Turklāt no Lēmuma 120. un 124. apsvēruma izriet, ka Komisija nav secinājusi, ka aizliegtajai vienošanās būtu nozīmīga ietekme uz visiem attiecīgajiem izstrādājumiem un klientiem un ka pati Komisija ir atzinusi, ka, gluži pretēji, šī ietekme uz vairākiem atsevišķiem izstrādājumiem varētu pat būt mazāka par to, kuru norāda prasītāja, kura savus apsvērumus pamato ar Komisijas secinājumiem. Prasītāja turklāt nedz atsaucas, nedz *a fortiori* pierāda, ka Komisija aizliegtas vienošanās sekas būtu aprakstījusi kļūdaini, tās pārspīlējot.

97 Jāatgādina arī, ka prasītāja ir piedalījusies norunās un/vai saskaņotās darbībās attiecībā uz oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kuri bija paredzēti elektriskām un mehāniskām iekārtām, kā arī attiecībā uz oglekļa un grafīta blokiem, no kuriem šie izstrādājumi tika ražoti, un pret visu šo saistīto produktu grupu tika veikts salikts vienots pārkāpums. Tomēr, lai novērtētu ietekmi uz tirgu, ir jāņem vērā tikai tā ietekme, ko pārkāpums ir radījis kopumā (šajā sakarā skat. iepriekš 80. punktā minēto spriedumu lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 152. punkts, un iepriekš 80. punktā minēto spriedumu lietā *Hercules Chemicals*/Komisija, 342. punkts), un prasītāja neatsaucas nedz uz aizliegtas

vienošanās ierobežoto ietekmi uz pusgataviem izstrādājumiem, mehāniskiem izstrādājumiem, ne pat kaut vai uz elektriskiem izstrādājumiem, kuri ir paredzēti "mazajiem" klientiem.

98 Šādos apstākļos iebildums saistībā ar naudas soda sākumsummas nesamērīgo raksturu saistībā ar, iespējams, ierobežoto inkriminēto pretlikumīgo darbību ietekmi, ir jānoraida.

Par naudas soda sākumsummas, iespējams, pārmērīgo raksturu, ņemot vērā prasītājas niecīgo ietekmi aizliegtās vienošanās ietvaros

99 Prasītāja norāda, ka Komisijai, nosakot pārkāpuma smagumu un līdz ar to arī naudas soda sākumsummu, bija jāņem vērā, cik nopietni katrs no apsūdzētajiem uzņēmumiem bija piedalījies pārkāpumos. Atsaucoties uz Pirmās instances tiesas 2003. gada 11. decembra spriedumu lietā T-59/99 *Ventouris*/Komisija (*Recueil*, II-5257. lpp., 200. un 219. punkts), prasītāja lūdz Tiesai būtiski samazināt naudas soda apmēru, lai tiktu ņemts vērā, ka šis uzņēmums nepiedalījās darbībās, kuras tika īstenotas oglekļa un grafīta bloku tirgū, kā arī, lai tiktu ņemta vērā tā niecīgā līdzdalība darbībās, kuras tika īstenotas oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami mehāniskās ierīcēs, tirgū. Nosakot prasītājai naudas soda sākumsummu EUR 35 miljonu apmērā, kas ir vienlīdzīga summai, kāda tika noteikta *Morgan*, savukārt *Schunk* un *SGL* nosakot naudas sodu tikai EUR 21 miljona apmērā, lai arī šie trīs pēdējie minētie uzņēmumi piedalījās visās Lēmumā norādītajās darbībās, Komisija esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu.

100 Kā Komisija pamatoti norāda, prasītājas argumentācijas pamatā ir pārkāpuma smaguma novērtējuma, kas ir nepieciešams, lai noteiktu naudas soda sākumsummu,

sajaukšana ar novērtējumu, cik nopietni katrs no iesaistītajiem uzņēmumiem ir piedalījies pārkāpumā — jautājums, kurš ir jāizvērtē, nosakot, vai ir jāpiemēro atbildību mīkstinoši vai pastiprinoši apstākļi.

101 Kā jau tika norādīts, Komisija, izvērtējot pārkāpuma smagumu, kā arī atbilstoši Pamatnostādnēm ņēma vērā šī pārkāpuma raksturu, tā faktisko ietekmi uz konkrēto tirgu un tā ģeogrāfisko apmēru.

102 Tā kā saskaņā ar Pamatnostādņu 1.A punkta pirmo un otro daļu Komisija, nosakot pārkāpuma smagumu, pamatojas uz tā ietekmi, sekas, kuras tādējādi ir jāņem vērā, izriet no visiem pārkāpumiem, kuros šie uzņēmumi ir piedalījušies (iepriekš 80. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 152. punkts), līdz ar to šajā sakarā nav būtiski ņemt vērā individuālo rīcību vai katra uzņēmuma attiecīgos datus.

103 Arī atsauce uz šī sprieduma 99. punktā minēto spriedumu lietā *Ventouris*/Komisija (200. un 219. punkts) nav būtiska, jo tas neattiecas uz vienotu pārkāpumu, kā tas ir šajā gadījumā, bet gan uz sodu, kuru Komisija ir noteikusi par diviem dažādiem pārkāpumiem. Šajā spriedumā Pirmās instances tiesa konstatēja, ka Komisija uzņēmumus, kuri ir piedalījušies divos pārkāpumos, un uzņēmumus, kuri ir piedalījušies tikai vienā pārkāpumā, ir sodījusi vienādi, tādējādi pārkāpjot samērīguma principu. Prasītājai, kura nepiedalījās vienā no diviem pārkāpumiem, bet kurai sods tika noteikts tādā veidā, it kā tā būtu piedalījusies abos pārkāpumos, Pirmās instances tiesa naudas soda apmēru samazināja.

104 Šajā lietā prasītāja neapstrīd, ka pastāv vienots pārkāpums, kā arī neapstrīd savu dalību tajā. Tā vienīgi norāda, ka tās dalības nopietnība ir mazsvarīgāka nekā citu apsūdzēto uzņēmumu kā *Morgan*, *Schunk* un *SGL* dalība. Šī pieņēmuma atbalstam paustā prasītājas argumentācija līdz ar to tiks izvērtēta, izskatot iebildumus par Komisijas kļūdaini veikto atbildību mīkstinošo apstākļu novērtējumu.

Par naudas soda sākumsummas, iespējams, pārmērīgo raksturu, ņemot vērā prasītājas apgrozījumu

105 Ņemot vērā būtisko attiecīgo uzņēmumu lieluma atšķirību un lai ņemtu vērā katra uzņēmuma īpašo nozīmi un līdz ar to arī nelikumīgās darbības faktisko ietekmi uz konkurenci, Komisija atbilstoši Pamatnostādņu 1.A punkta ceturtajai un sestajai daļai Lēmumā atšķirīgi attiecās pret uzņēmumiem, kas piedalījās pārkāpumā. Šajā nolūkā tā attiecīgos uzņēmumus sadalīja trijās kategorijās atkarībā no katra uzņēmuma preču, uz kurām attiecas tiesvedība, attiecīgā apgrozījuma EEZ, ieskaitot katra uzņēmuma izmantošanai pašu vajadzībām paredzēto preču vērtību. Rezultātā no minētā tiek aprēķināta tirgus daļas vērtība, kas ataino katra uzņēmuma relatīvo nozīmi pārkāpumā un faktisko ekonomisko spēju radīt būtisku kaitējumu konkurencei (Lēmuma 289.–291. apsvērums).

106 Salīdzinājumā tika izmantoti dati par atbilstošo preču apgrozījumu (summas tika izteiktas miljonos euro) pēdējā pārkāpuma gadā, proti, 1998. gadā, kas izrietēja no Lēmuma 37. apsvēruma 1. tabulas ar nosaukumu "Apgrozījuma (ieskaitot izmantošanai

pašu vajadzībām paredzēto preču vērtību) un tirgus daļu EEZ 1998. gadā novērtējums tai preču grupai, par kurām ir šī tiesvedība":

Piegādātāji	Apgrozījums (ieskaitot preču, kas paredzētas izmantošanai pašu vajadzībām, vērtību)	EEZ tirgus daļa (%)
Conradty	9	3
Hoffmann	17	6
[*LCL*]	84	29
Morgan	68	23
Schunk	52	18
SGL	41	14
Dažādi	20	7
Kopā	291	100

107 Līdz ar to prasītāja un *Morgan*, kuri tika uzskatīti par diviem lielākajiem uzņēmējiem ar tirgus daļām virs 20 %, tika iekļauti pirmajā kategorijā. *Schunk* un *SGL*, kas ir vidēja lieluma tirgus dalībnieki ar tirgus daļām no 10 līdz 20 %, tika iekļauti otrajā kategorijā. *Hoffmann* un *Conradty*, kas tika uzskatīti par maziem tirgus dalībniekiem, jo to tirgus daļas bija mazākas par 10 %, tika iekļauti trešajā kategorijā (Lēmuma 37. un 297. apsvērums).

108 Pamatojoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, Komisija atkarībā no pārkāpuma smaguma noteica prasītājai un *Morgan* naudas soda sākumsummu EUR 35 miljonu apmērā, *Schunk* un *SGL* — EUR 21 miljona apmērā un *Hoffmann* un *Conradty* — EUR 6 miljonu apmērā (Lēmuma 298. apsvērums).

109 Sava iebilduma ietvaros prasītāja norāda, ka Komisijai bija jāņem vērā attiecīgo izstrādājumu tirdzniecības EEZ apgrozījumi un ka Komisijas noteiktā sākumsumma EUR 35 miljonu apmērā nav samērīga ar apgrozījumu, kurš ir sasniegts katrā no konkrētajiem tirgiem (minētais apmērs 41,7 % no Lēmumā minētā apgrozījuma EUR 84 miljonu vērtībā, 46,3 % no apgrozījuma par oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kas izmantojami elektriskās ierīcēs, un 42,1 % no apgrozījuma par oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kas izmantojami mehāniskās ierīcēs), šis secinājums izrietot no iepriekšējas Komisijas lēmumu pieņemšanas prakses un judikatūras. Saskaņā ar judikatūru ir noteikts, ka naudas soda apmēram ir jābūt "saprātīgam, ņemot vērā" konkrētajā tirgū sasniegto apgrozījumu.

110 Pirmkārt, jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru (iepriekš 92. punktā minētais spriedums lietā *JCB Service*/Komisija, 201. un 205. punkts, un iepriekš 92. punktā minētais spriedums lietā *Britannia Alloys* & *Chemicals*/Komisija, 60. punkts) Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse nav izmantojama kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā un lēmumi, kuri attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši, nosakot, vai pastāv diskriminācija, ņemot vērā, ka to apstākļi, tādi kā tirgi, produkti, uzņēmumi un attiecīgie laikposmi, visdrīzāk nebūs vienādi.

111 Jāsecina, ka prasītāja nav iesniegusi pierādījumus par šādas diskriminācijas pastāvēšanu. Tā vispārējā veidā norāda, ka, izvērtējot neseno Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi, atklājas, ka vislielākā sākumsumma, kas tiek noteikta lietās par "sevišķi smagiem" pārkāpumiem, kurus īsteno pasaules mērogā vai visā EEZ teritorijā, parasti tiek noteikta no 10 līdz 20 % robežās no apgrozījuma, kuru uzņēmums ir sasniedzis konkrētajos tirgos. Prasītāja norāda, ka Speciālo grafītu lietā Komisija tai noteica sākumsummu EUR 7,5 miljonu apmērā, kas ir aptuveni 14,5 % no apgrozījuma, kāds tika sasniegts pasaulē, pārdodot attiecīgos izstrādājumus.

112 Šo apgalvojumu apstrīd Komisija, kura ir iesniegusi lēmumu piemērus, kuros tā ir noteikusi sākumsummas, kas pārsniedz 20 % no apgrozījuma, kuru attiecīgie uzņēmumi ir sasnieguši konkrētajā tirgū. Komisija atsaucas uz lietu *Asea Brown Boveri Ltd*, kurā ar 1998. gada 21. oktobra Lēmumu 1999/60/EK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru (Lieta IV/35.691/E-4 — Siltumizolācijas caurules) (OV 1999, L 24, 1. lpp.), kurā pirms tā publikācijas tika veikti grozījumi, naudas soda sākumsumma EUR 50 miljonu apmērā veidoja 23 % no apgrozījuma, kurš tika sasniegts ar attiecīgajiem izstrādājumiem. Komisija atsaucas arī uz 2001. gada 11. decembra Lēmumu 2003/437/EK par procedūru, kura uzsākta saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/E-1/37.027 — Cinka fosfāts) (OV 2003, L 153, 1. lpp.), kurā sākumsumma EUR 3 miljonu apmērā veidoja gandrīz 100 % no katra no četru galveno aizliegtas vienošanās dalībnieku apgrozījuma konkrētajā tirgū.

113 Turklāt ir jāatgādina, ka Komisijai ir rīcības brīvība, nosakot naudas soda sākumsummas apmēru, lai mudinātu uzņēmumus rīkoties, ievērojot konkurences tiesību normas (Pirmās instances tiesas 1997. gada 21. oktobra spriedums lietā T-229/94 *Deutsche Bahn*/Komisija, *Recueil*, II-1689. lpp., 127. punkts). Tas, ka Komisija iepriekš piemēroja konkrēta apmēra naudas sodus noteikta veida pārkāpumiem, nevar liegt jebkurā brīdī palielināt šo apmēru, lai nodrošinātu, ka tiek īstenota Kopienas konkurences politika (Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 109. punkts), un lai pastiprinātu naudas sodu preventīvo ietekmi (Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-327/94 *SCA Holding*/Komisija, *Recueil*, II-1373. lpp., 179. punkts).

114 Otrkārt, jānorāda, ka — pretēji prasītājas apgalvotajam — Komisijai, naudas sodu apmēru nosakot atkarībā no konkrētā pārkāpuma smaguma un ilguma, naudas sods nav jāaprēķina, ņemot vērā summas, kas noteiktas, pamatojoties uz attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu, it īpaši apgrozījumu, kurš ir sasniegts ar attiecīgajiem izstrādājumiem (šajā sakarā skat. iepriekš 68. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 255. punkts).

115 Pārkāpumu smagums ir jānoskaidro, pamatojoties uz ļoti daudziem apstākļiem, piemēram, īpašajiem lietas apstākļiem, lietā pastāvošo situāciju un naudas sodu preventīvo raksturu, kaut arī nav izstrādāts saistošs vai pilnīgs to kritēriju saraksts, kas obligāti ir jāņem vērā (skat. iepriekš 68. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 241. punkts un tajā minētā judikatūra).

116 Ja vien ir ievērota Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzētā augšējā robeža, kas saistīta ar kopējo apgrozījumu (skat. iepriekš 113. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 119. punkts), Komisijai ir atļauts ņemt vērā konkrētā uzņēmuma apgrozījumu, lai, nosakot naudas soda apmēru, novērtētu pārkāpuma smagumu, bet šim apgrozījumam nevajadzētu piešķirt pārmērīgu nozīmi salīdzinājumā ar citiem novērtējuma elementiem (skat. iepriekš 68. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 257. punkts un tajā minētā judikatūra).

117 Šajā gadījumā Komisija piemēro Pamatnostādnēs paredzēto aprēķinu metodi, kura paredz, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu, ir jāņem vērā liels skaits elementu, lai noteiktu naudas soda apmēru, it īpaši pārkāpuma raksturs, tā konkrētā ietekme, skartā tirgus ģeogrāfiskais plašums un naudas soda nepieciešamā preventīvā ietekme. Kaut arī Pamatnostādnēs nav paredzēts, ka naudas sodu apmērs aprēķināms atkarībā no kopējā apgrozījuma vai konkrētā apgrozījuma, tās neliedz, nosakot naudas soda apmēru, šādus apgrozījumus ņemt vērā, lai ievērotu Kopienu tiesību vispārējos principus un ja attiecīgajos apstākļos tas ir nepieciešams (skat. iepriekš 68. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 258. un 260. punkts).

118 No tā izriet, ka, lai gan nevar noliegt, kā to norāda prasītāja, ka attiecīgo izstrādājumu apgrozījums var būt pienācīgs pamats, lai novērtētu konkurences apdraudējumus attiecīgo izstrādājumu tirgū EEZ, kā to Komisija ir darījusi Lēmumā, kā arī dalībnieku

ietekmi aizliegtās vienošanās ietvaros saistībā ar attiecīgajiem produktiem, tomēr šis apstāklis nebūt nav vienīgais kritērijs, kurš Komisijai būtu jāņem vērā, izvērtējot pārkāpuma smagumu.

119 Līdz ar to, pretēji tam, ko norāda prasītāja, ierobežojot Komisijas noteiktās sākumsummas samērīguma izvērtējumu ar šīs sākumsummas apmēru un attiecīgo izstrādājumu apgrozījumu, nozīmētu, ka šim apstāklim tiktu piešķirta pārmērīgi liela nozīme. Pārkāpuma raksturs, tā konkrētā ietekme, skartā tirgus ģeogrāfiskais apmērs un tas, lai naudas sodam noteikti būtu preventīva ietekme, arī ir apstākļi, kurus Komisija ņēma vērā šajā gadījumā un kas var pamatot iepriekš minēto apmēru. Šajā sakarā Komisija ir pamatoti norādījusi, ka pārkāpuma kvalificēšana par "sevišķi smagu", jo prasītāja ir bijusi horizontālas aizliegtās vienošanās, kuras mērķis galvenokārt bija tieši vai netieši noteikt pārdošanas cenas un citus klientiem piemērojamus darījuma nosacījumus, tirgu sadale, it īpaši klientu piešķiršana, un saskaņotu darbību veikšana pret konkurentiem, kas nebija aizliegtās vienošanās dalībnieki, un kurai bija konkrēta ietekme uz konkrēto izstrādājumu tirgu EEZ, dalībniece.

120 Treškārt, attiecībā uz apgalvojumu, ka sākumsumma ir nesamērīga attiecībā pret apgrozījumu, kāds ir "katrā no konkrētajiem tirgiem", tas abstrahējas no vienota pārkāpuma kvalifikācijas, kurai prasītāja ir tieši piekritusi procesuālajos dokumentos. Saikne, kuru prasītāja nosaka starp sākumsummu un apgrozījumu, kurš ir sasniegts, pirmkārt, oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kas izmantojami elektroniskās ierīcēs, un, otrkārt, oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kas izmantojami mehāniskās ierīcēs, nav būtiska, un vērā var ņemt tikai saikni starp minēto summu un konkrētā tirgus apgrozījumu, kas Lēmumā ir noteikts EUR 84 miljonu apmērā.

121 Tomēr apstāklis, ka naudas soda sākumsumma ir gandrīz vienāda ar pusi no minētā apgrozījuma, pats par sevi nav izšķirošs. Šī summa EUR 35 miljonu apmērā ir tikai

starpsumma, kura vēlāk, piemērojot Pamatnostādnēs noteikto metodi, tiek pielāgota, ņemot vērā pārkāpuma ilgumu un atbildību mīkstinošus vai pastiprinošus apstākļus (Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-220/00 *Cheil Jedang*/Komisija, *Recueil*, II-2473. lpp., 95. punkts).

122 Īpaši attiecībā uz pārkāpumiem, kurus jākvalificē kā "sevišķi smagus", jānorāda, ka Pamatnostādnēs tikai tiek norādīts, ka paredzamo naudas sodu apmēri ir "lielāki par [EUR] 20 miljoniem". Vienīgā šādiem pārkāpumiem piemērojamā maksimālā robeža, kas ir minēta Pamatnostādnēs, ir Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā [skat. Pamatnostādņu preambulu un 5. punkta a) apakšpunktu] noteiktais vispārējais ierobežojums 10 % no kopējā apgrozījuma — kura pārkāpšana netiek norādīta šajā lietā — un papildu summas, ko var ieturēt atkarībā no pārkāpuma ilguma, maksimālā robeža (skat. Pamatnostādņu 1.B punkta pirmās daļas otro un trešo ievilkumu). Šajās pamatnostādnēs nav noteikumu, kas neļautu par "sevišķi smagu" pārkāpumu paaugstināt absolūtās vērtības līmeni identiski tam, kā to Komisija piemēroja šajā lietā.

123 Saskaņā ar judikatūru Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts neaizliedz Komisijai aprēķinā izmantot starpsummu, kas pārsniedz 10 % no kopējā apgrozījuma. Tas neaizliedz arī starpposma aprēķinus, kuros ņemts vērā pārkāpuma smagums un ilgums, veikt, pamatojoties uz apmēru, kas pārsniedz minēto robežu (iepriekš 68. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 278. punkts).

124 Visbeidzot, prasītāja nevar likumīgi atsaukties uz šī sprieduma 113. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija un Pirmās instances tiesas 1994. gada 14. jūlija spriedumu lietā T-77/92 *Parker Pen*/Komisija (*Recueil*, II-549. lpp.), jo šie lēmumi attiecas uz naudas soda galējā apmēra noteikšanu, nevis uz sākumsummas noteikšanu, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, un Komisija šajā gadījumā minēto apmēru nav aprēķinājusi, pamatojoties uz prasītājas kopējo

apgrozījumu (šajā sakarā skat. iepriekš 121. punktā minēto spriedumu lietā *Cheil Jedang*/Komisija, 98. un 99. punkts, un Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-31/99 *ABB Asea Brown Boveri*/Komisija, *Recueil*, II-1881. lpp., 156. punkts).

125 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka iebildums par naudas soda sākumsummas pārmērīgo raksturu, ņemot vērā prasītājas apgrozījumu, ir jānoraida.

Par naudas soda preventīvās ietekmes ņemšanu vērā

126 Pirmkārt, prasītāja pirmo reizi replikā izsaka pārmetumu Komisijai, ka tā ir pārkāpusi EKL 253. pantu attiecībā uz vajadzību nodrošināt naudas sodam preventīvu ietekmi.

127 No judikatūras izriet, ka pamats, kurš izriet no pamatojuma trūkuma vai nepietiekama pamatojuma, ir pamats, kurš ir saistīts ar sabiedrisko kārtību un kurš Kopienu tiesai ir jāizskata pēc savas ierosmes (Tiesas 1998. gada 2. aprīļa spriedums lietā C-367/95 P Komisija/*Sytraval* un *Brink's France*, *Recueil*, I-1719. lpp., 67. punkts), un kuru līdz ar to lietas dalībnieki var izvirzīt jebkurā tiesvedības stadijā (Tiesas 1997. gada 20. februāra spriedums lietā C-166/95 P Komisija/*Daffix*, *Recueil*, I-983. lpp., 25. punkts, un Pirmās instances tiesas 2001. gada 13. decembra spriedums apvienotajās lietās T-45/98 un T-47/98 *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni*/Komisija, *Recueil*, II-3757. lpp., 125. punkts).

128 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru individuāla lēmuma pamatojumam ir skaidri un nepārprotami jāatklāj iestādes, kura ir pieņēmusi tiesību aktu, argumentācija tādā veidā, kas ļauj visām ieinteresētajām personām noskaidrot veiktā pasākuma attaisnojumu un

kompetentai tiesai veikt tās pārbaudi. Prasība norādīt pamatojumu ir jāvērtē atkarībā no konkrētajā gadījumā pastāvošajiem apstākļiem. Netiek prasīts, lai pamatojumā būtu norādīti visi atbilstošie tiesību un faktiskie apstākļi, ja jautājums par to, vai pamatojums atbilst EKL 253. panta prasībām, ir jāvērtē, ne tikai ņemot vērā attiecīgā tiesību akta redakciju, bet arī situāciju, kādā šis tiesību akts ir pieņemts (skat. iepriekš 127. punktā minēto spriedumu lietā Komisija/*Sytraval* un *Brink's France*, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).

129 Attiecībā uz naudas sodu noteikšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem Komisija izpildīja pienākumu norādīt pamatojumu, ja tā savā lēmumā norāda novērtējuma elementus, kas tai ir ļāvuši novērtēt izdarītā pārkāpuma smagumu un ilgumu, un tai nav pienākuma izklāstīt vēl detalizētāku aprakstu vai datus par naudas soda aprēķina veidu (šajā sakarā skat. iepriekš 85. punktā minēto spriedumu lietā *Cascades*/Komisija, 38.–47. punkts; skat. Pirmās instances tiesas 2003. gada 30. septembra spriedumu apvienotajās lietās T-191/98, no T-212/98 līdz T-214/98 *Atlantic Container Line* u.c./Komisija, *Recueil*, II-3275. lpp., 1532. punkts). Kaut arī ir noderīgi norādīt skaitliskus datus, kas attiecas uz naudas sodu aprēķināšanas veidu, tas nav obligāti jādara, izpildot pienākumu norādīt pamatojumu (Tiesas 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-182/99 P *Salzgitter*/Komisija, *Recueil*, I-10761. lpp., 75. punkts).

130 Attiecībā uz sākumsummu noteikšanas absolūtos skaitļos pamatojumu ir jāatgādina, ka naudas sodi ir Komisijas konkurences politikas instruments un tai ir nepieciešama rīcības brīvība, nosakot naudas sodu apmēru, lai sekmētu, ka uzņēmumu rīcība atbilst konkurences tiesību normām (Pirmās instances tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā T-150/89 *Martinelli*/Komisija, *Recueil*, II-1165. lpp., 59. punkts). Turklāt ir jānovērš tas, ka uzņēmēji varētu viegli paredzēt naudas sodus. Līdz ar to netiek pieprasīts, lai Komisija šajā sakarā sniegtu papildu pamatojuma elementus, kā tikai tos, kas attiecas uz pārkāpuma smagumu.

131 Šajā gadījumā, runājot par pieņēmumu, ka Lēmumā, nosakot sākumsummu, nav pamatota šī apstākļa preventīvā ietekme un tas nav noteikts individuāli, pirmkārt, jānorāda, ka, tā kā prevencija ir naudas soda mērķis, prasība nodrošināt naudas soda preventīvu ietekmi ir vispārēja prasība, kas Komisijai ir jāņem vērā ikvienā naudas soda aprēķināšanas posmā un kas obligāti neparedz, ka šai aprēķināšanai ir jāvelta atsevišķa stadija, kurā šī mērķa sasniegšanai tiek vispārīgi novērtēti visi atbilstošie apstākļi (Pirmās instances tiesas 2006. gada 15. marta spriedums lietā T-15/02 *BASF*/Komisija, Krājums, II-497. lpp., 226. punkts).

132 Lai tiktu ņemts vērā preventīvais mērķis, Komisija Pamatnostādnēs nav noteikusi nedz metodoloģiju, nedz individuālus kritērijus, kuri, ja tie būtu speciāli minēti, varētu nozīmēt, ka tiem ir saistošs spēks. Pamatnostādņu 1.A punkta ceturtajā daļā attiecībā uz norādēm par pārkāpuma novērtējumu un smagumu ir minēta tikai nepieciešamība noteikt naudas soda apmēru tādā pakāpē, kas tam nodrošina pietiekami preventīvu raksturu.

133 Otrkārt, jānorāda, ka — pretēji prasītājas apgalvojumiem — Komisija ir tieši norādījusi uz nepieciešamību noteikt naudas sodu tādā pakāpē, lai tam būtu preventīvs raksturs, vadoties pēc vispārējās pieejas naudas sodu noteikšanai, piemērojot aizliegtas vienošanās dalībniekiem atšķirīgu attieksmi atkarībā no to tirgus daļas un nosakot naudas soda sākumsummu *LCL* EUR 35 miljonu apmērā (Lēmuma 271. un 289. apsvērums).

134 No Lēmuma skaidri izriet, ka, lai noteiktu naudas soda sākumsummu, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, Komisija vispirms kvalificēja pašu pārkāpumu, ņemot vērā objektīvus apstākļus, proti, paša pārkāpuma raksturu, tā ietekmi uz tirgu un šī tirgus ģeogrāfisko apmēru, un pēc tam Komisija ņēma vērā subjektīvos apstākļus, proti, katra aizliegtās vienošanās dalībnieka konkrēto nozīmi, īpaši to pretlikumīgās rīcības reālo ietekmi uz konkurenci. Tieši otrajā analīzes daļā Komisija centās nodrošināt, lai naudas

sodam būtu pietiekama preventīva iedarbība, ņemot vērā katra uzņēmuma nozīmi pārkāpumā un tā ekonomisko kapacitāti, kas var radīt būtisku kaitējumu konkurencei konkrētajā tirgū. Pēc tam, kad Komisija bija novērtējusi pārkāpuma smagumu, tā sākumsummu noteica tieši, ņemot vērā visus iepriekš minētos apstākļus.

135 Šķiet, ka Komisija Lēmumā atbilstoši šī sprieduma 129. punktā minētajai judikatūrai ir norādījusi novērtējuma elementus, kas tai ļāvuši noskaidrot izdarītā pārkāpuma smagumu, līdz ar to tai nevar pārmest EKL 253. panta pārkāpšanu.

136 Otrkārt, prasītāja norāda, ka, paaugstinot sākumsummu, pamatojoties uz preventīvo ietekmi, Komisija ir pārkāpusi *non bis in idem* principu. Prasītāja uzskata, ka Komisija Lēmumā un iebildumu rakstā nepamatoti divas secīgi veiktas naudas soda palielināšanas ir pamatojusi ar vienu iemeslu, proti, to, ka prasītāja zināja un apzinājās inkriminētās rīcības pretlikumīgo raksturu. Prasītāja uzskata, ka tādējādi Komisija divreiz ir noteikusi sodu, pamatojoties uz vienu un to pašu pamatu, un līdz ar to ir pārkāpusi iepriekš minēto principu.

137 Ir jāatgādina, ka no Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta un 48. panta 2. punkta izriet, ka prasības pieteikumā ir jāietver kopsavilkums par izvirzītajiem pamatiem un ka tiesvedības laikā nav atļauts izvirzīt jaunus pamatus, ja vien tie nav saistīti ar tādiem tiesību vai faktiskiem apstākļiem, kas ir kļuvuši zināmi iztiesāšanas laikā. Līdz ar to pamats, kas papildina iepriekš prasības pieteikumā tieši vai netieši norādītu pamatu un kas ir cieši ar to saistīts, ir jāatzīst par pieņemamu (Pirmās instances tiesas 1990. gada 20. septembra spriedums lietā T-37/89 *Hanning*/Parlaments, *Recueil*, II-463. lpp., 38. punkts, un 1998. gada 17. jūlija spriedums lietā T-118/96 *Thai Bicycle*/Padome, *Recueil*, II-2991. lpp., 142. punkts).

138 Ir skaidrs, ka iebildumu par *non bis in idem* principa pārkāpumu prasītāja pirmo reizi izvirzīja replikā, atbildot uz, iespējams, jaunu Komisijas aizstāvības pamatu, ka tā var noteikt naudas soda apmēru, ņemot vērā tā preventīvo raksturu, it īpaši ja runa ir par klasisku konkurences tiesību pārkāpumu.

139 Šis vienkāršais apsvērums, kuru Komisija ir formulējusi iebildumu rakstā, nevar tikt uzskatīts par tiesību vai faktisku apstākli, kurš ir kļuvis zināms iztiesāšanas laikā, ja tiek atgādināts, ka Komisija Lēmumā skaidri noteica nepieciešamību nodrošināt, lai naudas sods tiktu noteikts tādā apmērā, kas nodrošina pietiekamu preventīvu ietekmi. Turklāt īpašais apgalvojums par *non bis in idem* principa pārkāpšanu, ņemot vērā preventīvās ietekmes piemērošanu, nedz tieši, nedz netieši nepaplašina iepriekš prasības pieteikumā minēto iebildumu.

140 Šādos apstākļos iebildums par *non bis in idem* principa pārkāpumu ir jānoraida kā nepieņemams.

141 Treškārt, prasītāja norāda, ka atsauce uz preventīvo ietekmi jebkurā gadījumā nav lietderīga un līdz ar to nav pamatota. Prasītāja norāda, ka tā ir veikusi radikālas un reālas pārmaiņas savas komerciālās politikas vadībā līdz ar procesa uzsākšanu Amerikas Savienotajās Valstīs 1999. gada aprīlī un krietnu laiku pirms Komisijas iejaukšanās, kas pierāda, ka prasītāja jau bija atrunāta no jaunu konkurences noteikumu pārkāpumu veikšanas. Līdz ar to prasītāja uzskata, ka ir jāatceļ naudas soda palielinājums, kas tika noteikts, pamatojoties uz preventīvo ietekmi, un naudas soda sākumsumma ir ievērojami jāsamazina.

142 Jāsecina, ka iepriekš minētais iebildums arī ir jānoraida kā nepieņemams, pamatojoties uz Pirmās instances tiesas Reglamenta 48. panta 2. punktu, tādu pašu pamatu dēļ, kādi minēti šī sprieduma 139. punktā.

143 Katrā ziņā no judikatūras izriet, ka, kaut gan ir svarīgi, lai uzņēmums veiktu pasākumus, lai novērstu, ka tā darbinieki turpmāk izdara jaunus Kopienu konkurences tiesību pārkāpumus, šādu pasākumu veikšana tomēr nemaina konstatētā pārkāpuma faktu. Līdz ar to Komisijai nav pienākuma šo apstākli uzskatīt par atbildību mīkstinošu apstākli, it īpaši ja attiecīgais pārkāpums rada, kā tas ir šajā gadījumā, acīmredzamu EKL 81. panta pārkāpumu (iepriekš 68. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 373. punkts). Lai gan prasītāja norāda uz šo apstākli, atsaucoties uz naudas soda preventīvās ietekmes vērā ņemšanu, nevis tieši uz atbildību mīkstinošu apstākļu noteikšanu, tāds pats risinājums ir jāpiemēro arī šajā gadījumā.

144 Šajā sakarā ir jānorāda, ka nav iespējams noteikt, cik efektīvi ir pasākumi, kuri tikuši veikti uzņēmumā, lai novērstu atkārtotus konkurences tiesību pārkāpumus. Šajā gadījumā, kā pamatoti norāda Komisija, radikālās un faktiskās pārmaiņas prasītājas komerciālās politikas vadībā, kas tika veiktas brīdī, kad 1999. gada aprīlī tika paziņots par procesa uzsākšanu Amerikas Savienotajās Valstīs, un kuras izpaudās kā stingras konkurences noteikumu ievērošanas programmas īstenošana, nelika prasītājai ziņot par Lēmumā norādīto karteli, jo prasītāja piekrita sadarboties tikai tad, kad tā tika informēta par Komisijas veikto izmeklēšanu.

145 Līdz ar to iebildumam par preventīvās ietekmes kļūdainu novērtējumu un atbilstošu lūgumu samazināt naudas soda apmēru nevar piekrist.

Par tiesiskās paļāvības principa aizsardzību

146 Jāatgādina, ka tiesības atsaukties uz tiesiskās paļāvības principa aizsardzību attiecas uz katru indivīdu, kurš atrodas situācijā, no kuras izriet, ka Kopienu administrācija ir viņam radījusi pamatotas cerības (Tiesas 1987. gada 11. marta spriedums lietā 265/85 *Van den Bergh en Jurgens* un *Van Dijk Food Products*/Komisija, *Recueil*, 1155. lpp., 44. punkts, un 1990. gada 26. jūnija spriedums lietā C-152/88 *Sofrimport*/Komisija, *Recueil*, I-2477. lpp., 26. punkts), precizējot, ka neviens nevar atsaukties uz šī principa pārkāpumu, ja nav precīzu, beznosacījuma un saskaņotu solījumu no oficiāliem un uzticamiem avotiem, ko administrācija viņam būtu sniegusi (Pirmās instances tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1181. lpp., turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Tokai I*", 152. punkts un tajā minētā judikatūra).

147 Šajā gadījumā prasītāja tikai apgalvo, ka Komisijas kompetentie dienesti tai bija devuši "norādes", uz kuru pamata prasītāja varēja tiesiski "cerēt", ka, ņemot vērā tās ieguldījumu pārkāpuma atklāšanā, sākumsumma nepārsniegs EUR 20 miljonus. Pietiek konstatēt, ka šis pašas prasītājas sniegtais tās attiecību ar administrāciju apraksts neatbilst precīziem Komisijas dienestu sniegtiem solījumiem. Atsauce uz telefona sarunu, kuras laikā Komisijas pārstāvis esot prasītājai norādījis, ka "gadījumā, ja Komisija piemēros sākumsummu EUR 20 miljonu apmērā", naudas sods noteikti būs lielāks par EUR 15 miljoniem, šajā sakarā nav izmantojams kā pierādījums precīziem solījumiem, jo runa ir par Komisijas vienkārši izteiktu pieņēmumu.

148 No tā izriet, ka iebildums par tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu ir jānoraida.

149 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka iebildumi par pārkāpuma smaguma kļūdainu novērtēšanu un naudas soda sākumsummas nesamērīgu raksturu ir jānoraida.

Par pārkāpuma ilgumu

150 Saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu pārkāpuma ilgums ir viens no faktiem, kas jāņem vērā, nosakot konkurences normu pārkāpumā vainīgajiem uzņēmumiem uzliekamo naudas soda apmēru.

151 Attiecībā uz pārkāpuma ilgumu Pamatnostādnes nošķir īslaicīgus pārkāpumus (parasti mazāk par vienu gadu), par kuriem saskaņā ar smagumu noteiktā sākumsumma nav jāpalielina, vidēja ilguma pārkāpumus (parasti no viena līdz pieciem gadiem), par kuriem šo summu var palielināt par 50 %, un ilgstošus pārkāpumus, kuriem šī summa var tikt palielināta par katru gadu par 10 % (1.B punkta pirmās daļas no pirmā līdz trešajam ievilkumam).

152 Lēmuma 300. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka visi uzņēmumi ir izdarījuši ilgstošu pārkāpumu un līdz ar to naudas soda sākumsummas ir jāpalielina par 10 % par pilnu pārkāpuma gadu un par 5 % par visu papildu laika posmu, kurš ilgst sešus mēnešus vai vairāk, tomēr mazāk par gadu, līdz ar to prasītājas naudas soda sākumsumma tika palielināta par 105 %, ņemot vērā tās dalību pārkāpumā desmit gadus un astoņus mēnešus ilgi.

153 Pirmkārt, jānorāda, ka prasītāja tieši neapstrīd Komisijas norādīto pārkāpuma ilgumu. Tomēr tā prasības pieteikuma 140. punktā norāda, ka Komisija pārkāpumam, kurš ilga desmit gadus un astoņus mēnešus, ir palielinājusi naudas soda sākumsummu par 105 %, "lai gan [tā] ir pārtraukusi pārkāpumu vismaz sešus mēnešus ātrāk nekā pārējie dalībnieki". Šis pēdējais apgalvojums tiek atkārtots, runājot par atbildību mīkstinošiem apstākļiem un apstākļa, ka prasītāja esot pārtraukusi pārkāpumu jau pirms Komisijas iesaistīšanās un, "visvēlākais, 1999. gada jūnijā", ņemšanu vērā (prasības pieteikuma 165. punkts). Saskaņā ar Lēmuma 299. apsvērumu šķiet, ka prasītājas un Komisijas starpā nav domstarpību par pārkāpuma, kurš sākās 1988. gada oktobrī un beidzās 1999. gada jūnijā, ilgumu.

154 Otrkārt, jānorāda, ka prasītāja uzskata, ka, palielinot sākumsummu par 105 %, Komisija ir pārkāpusi tiesiskās drošības un samērīguma principus, un šī apgalvojuma pamatojumam tā atsaucas vienīgi uz Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi attiecīgajā jomā, saskaņā ar kuru pat pārkāpumiem, kuri ir ilguši vairāk nekā 20 gadus, sākumsumma maksimāli ir tikusi palielināta par 100 %.

155 Tomēr ir jāsecina, ka prasītāja pati ir sniegusi piemēru Komisijas lēmumam, kurā par pārkāpumu, kurš ilga divpadsmit gadus un desmit mēnešus, sākumsumma tika palielināta par 125 %, proti, Komisijas 2002. gada 2. jūlija Lēmumu 2003/674/EK par [EKL 81.] panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta C.37.519 — Metionīns) (OV 2003, L 255, 1. lpp.). Šis lēmums tika pārsūdzēts Pirmās instances tiesā (Pirmās instances tiesas 2006. gada 5. aprīļa spriedums lietā T-279/02 *Degussa*/Komisija, Krājums, II-897. lpp.), kura apstiprināja Komisijas noteikto pārkāpuma ilgumu, tomēr nevarēja lemt par palielinājuma apmēru, kurš, pamatojoties uz to, tika noteikts.

156 Turklāt iebildumu rakstā Komisija sniedza citus piemērus lēmumiem, kuros tā piemēroja palielinājumu virs 100 % un kurus prasītāja replikā nav apstrīdējusi.

157 Turklāt saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru (Tiesas 1990. gada 14. februāra spriedums lietā C-350/88 *Delacre* u.c./Komisija, *Recueil*, I-395. lpp., 33. punkts un tajā minētā judikatūra) nav attaisnojams, ka tirgus dalībniekiem rastos tiesiskā paļāvība, ka tiks saglabāta situācija, kura var tikt mainīta Kopienas iestāžu rīcības brīvības ietvaros.

158 Tomēr Kopienas konkurences noteikumu jomā no judikatūras skaidri izriet (iepriekš 113. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 109. punkts, un Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-23/99 *LR AF 1998*/Komisija, *Recueil*, II-1705. lpp., 237. punkts), ka to efektīva piemērošana prasa, lai Komisijai būtu tiesības jebkurā brīdī pielāgot naudas sodu pakāpi konkurences politikas vajadzībām. Līdz ar to tas, ka Komisija agrāk noteikta veida pārkāpumiem piemēroja attiecīgas pakāpes naudas sodu, nevar tai liegt iespēju palielināt šo pakāpi Regulā Nr. 17 noteiktajās robežās.

159 Visbeidzot, jānorāda, ka sākumsummas palielināšana par 105 % nevar tikt uzskatīta par būtiski nesamērīgu, ņemot vērā lielo pārkāpuma ilgumu, kuru prasītāja atzīst.

160 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka iebildums par tiesiskās drošības un samērīguma principu pārkāpumu, palielinot sākumsummu par 105 %, ņemot vērā pārkāpuma ilgumu, ir jānoraida.

Par atbildību mīkstinošiem apstākļiem

161 Kā izriet no judikatūras, ja pārkāpumu veic vairāki uzņēmumi, jāizvērtē katra tā relatīvais dalības pārkāpumā smagums (iepriekš 83. punktā minētais spriedums

apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija, 623. punkts, un iepriekš 80. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 150. punkts), lai noteiktu, vai tiem ir attiecināmi atbildību mīkstinoši vai pastiprinoši apstākļi.

162 Pamatnostādņu 3. punktā ir paredzēts pielāgot naudas soda pamatsummu saistībā ar noteiktiem atbildību mīkstinošiem apstākļiem.

Par prasītājas, iespējams, pasīvas līdzdarbošanās neņemšanu vērā

163 Kāda uzņēmuma "vienīgi pasīva līdzdarbošanās vai arī tikai sekotāja loma" pārkāpuma izdarīšanā, ja tā ir pierādīta, saskaņā ar Pamatnostādņu 3. punkta pirmo ievilkumu ir atbildību mīkstinošs apstāklis; turklāt šī pasīvā līdzdarbošanās nozīmē, ka attiecīgais uzņēmums "neizceļas", t.i., tas aktīvi nepiedalās viena vai vairāku pret konkurenci vērstu nolīgumu izstrādāšanā (iepriekš 121. punktā minētais spriedums lietā *Cheil Jedang*/Komisija, 167. punkts).

164 No judikatūras izriet, ka to apstākļu vidū, kas var liecināt par uzņēmuma pasīvo līdzdarbošanos aizliegtas vienošanās ietvaros, var ņemt vērā tā dalības sanāksmēs gadījuma raksturu, salīdzinot ar parastajiem vienošanās dalībniekiem (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-311/94 *BPB de Eendracht*/Komisija, *Recueil*, II-1129. lpp., 343. punkts), kā arī tā novēloto ienākšanu tirgū, kas ir pārkāpuma priekšmets, neatkarīgi no uzņēmuma līdzdalības ilguma tajā (šajā sakarā skat. Tiesas 1985. gada 10. decembra spriedumu apvienotajās lietās no 240/82 līdz 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 un 269/82 *Stichting Sigarettenindustrie* u. c./Komisija, *Recueil*, 3831. lpp., 100. punkts), vai arī tiešus apgalvojumus šajā sakarā, kurus ir pauduši pārējo uzņēmumu pārstāvji, kas piedalījās pārkāpuma izdarīšanā (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-317/94 *Weig*/Komisija, *Recueil*, II-1235. lpp., 264. punkts).

165 Prasītāja, pirmkārt, apgalvo, ka tā nekad nav piedalījusies oglekļa un grafīta bloku tirgū un līdz ar to nav varējusi veikt pārkāpumu šajā tirgū. Jebkurā gadījumā, pat ja tiktu uzskatīts, ka tā būtu piedalījusies pārkāpumā, kurš tika veikts pusgatavo izstrādājumu tirgū, tās līdzdarbošanās šī pārkāpuma veikšanā varot tikt klasificēta tikai kā pasīva, kā to esot atzinusi arī Komisija Lēmuma 232. apsvērumā.

166 Atbildot uz Pirmās instances tiesas jautājumu tiesas sēdē par šī argumenta, kurš ticis izteikts iebilduma par atbildību mīkstinošu apstākļu piemērošanu ietvaros un kura vienīgais secinājums ir lūgums būtiski samazināt naudas sodu, patieso apmēru, prasītāja precizēja, ka tās mērķis nav apstrīdēt Komisijas norādīto pārkāpumu, bet tikai pieprasīt, lai tiktu atzīta tās pasīvā līdzdarbošanās.

167 Attiecībā uz konkurencei pretēju rīcību saistībā ar slīpētāju izslēgšanu, Komisija Lēmuma 154. apsvērumā paskaidro, ka papildus tādu oglekļa gala izstrādājumu kā oglekļa elektrosuku tirdzniecībai, karteļa dalībnieki pārdeva arī saspiestā oglekļa blokus, kuri vēl nebija nedz noslīpēti, nedz apstrādāti elektrosuku vai citu projektu ražošanai. Noteikts skaits slīpētāju, kuri nepiedalījās aizliegtās vienošanās ietvaros, pirka oglekļa blokus, tos slīpēja un pārveidoja gala izstrādājumos, kuri tika pārdoti klientiem. Lai gan šie slīpētāji bija karteļa dalībnieku klienti, tie tiem radīja arī konkurenci attiecībā uz gala izstrādājumiem.

168 No Lēmuma 154.–166. apsvēruma izriet, ka karteļa politikas mērķis bija ierobežot konkurenci, kuru slīpētāji varētu radīt gala izstrādājumiem, kuri tiek ražoti no šiem blokiem, līdz ar to tiem tika atteikta piegāde, vai arī, ja tā tika veikta, piegādātajiem tika noteikta paaugstināta cena oglekļa blokiem.

169 Lēmuma 159. un 232. apsvērumā Komisija skaidri pārmet prasītājai, ka tā ir piedalījusies šajā karteļa politikā. Lēmuma 232. apsvērumā ir noteikts:

"Katrā ziņā Komisija nepiekrīt [*LCL*] apgalvojumam, ka [tā] nav piedalījusies karteļa darbībās, kuras izpaudās kā "slīpētāju" izslēgšana, jo [tā] esot pati izmantojusi visus blokus, kurus tā ir saražojusi. Kā norādīts 7.8. [punktā], [*LCL*] patiesībā piedalījās karteļa darbībās, kuras izpaudās vai nu kā atteikums pārdot blokus "slīpētājiem", vai nu to tirdzniecība par īpaši paaugstinātām cenām. Karteļa 1993. gada 14. oktobra sanāksmē uz jautājumu: "Vai mums būtu jāpārdod bloki un jāatsakās no mūsu uzcenojuma?" [*LCL*] atbildēja, ka [tā] "cenšas pārdot pēc iespējas mazāk blokus un uzskata, ka vēlams tos tirgot tikai savām sabiedrībām". Pat ja [*LCL*] [pati] nepiedalās slīpētāju boikotā, tā acīmredzot piekrita karteļa vispārējai politikai pārtraukt piegādi slīpētājiem vai arī veikt piegādi par īpaši paaugstinātām cenām, un [tā], tāpat kā citi karteļa dalībnieki, piedalījās slīpētāju konkurences samazināšanā. Ar šiem faktiem pietiek, lai noteiktu [*LCL*] atbildību."

170 Šķiet arī, ka pretēji prasītājas apgalvojumiem Lēmuma 232. apsvērumā netiek atzīta prasītājas pasīvā līdzdarbošanās, proti, aktīvas piedalīšanās trūkums konkurenci ierobežojošas vienošanās izstrādāšanā par slīpētāju izslēgšanu, bet, gluži pretēji, tiek apliecināta tās skaidrā nostāja par labu bloku piegādes slīpētājiem pārtraukšanai un pat šāda risinājuma ieteikšana citiem aizliegtas vienošanās dalībniekiem.

171 Otrkārt, prasītāja norāda, ka Komisija ir atzinusi, ka prasītājai ir bijusi tikai nenozīmīga loma darbībās, kuras tika īstenotas oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami mehāniskās ierīcēs, nozarē. Turklāt, atbilstoši pašas Komisijas konstatētajam, prasītāja

esot pārtraukusi piedalīties tehniskās komitejas sanāksmēs 1999. gada aprīlī, proti, astoņus mēnešus pirms karteļa darbības pārtraukšanas, un to vismaz *Schunk* uzskatīja par nopietnu problēmu.

172 Būtībā, norādot, ka nav piedalījusies vairākās sanāksmēs, kuras tika rīkotas starp *Morgan*, *Schunk* un *SGL* ārpus tehniskās komitejas sanāksmēm un kurās tika pieņemta lielākā daļa svarīgu lēmumu (īpaši par cenas noteikšanu un klientu sadali), prasītāja atsaucas uz viena no tās atbildīgajiem darbiniekiem — Mehānisko izstrādājumu starptautiskās produkcijas daļas vadītāja liecību —, kurš savā paziņojumā apliecina, ka, izņemot trīs sanāksmes, kuras organizēja *European Carbon and Graphite Association* (*ECGA*, Eiropas Oglekļa un grafīta sabiedrība) (1998. gada 2. aprīlī Bandolā (Francija), 1998. gada 12. oktobrī Berlīnē (Vācija) un 1999. gada 8. aprīlī Stredfordā pie Eivonas (Apvienotā Karaliste)), nevienā citā divpusējā vai daudzpusējā sanāksmē par mehāniskiem izstrādājumiem [*LCL*] nav piedalījusies.

173 Atbildot uz Pirmās instances tiesas jautājumu tiesas sēdē par šī argumenta patieso apmēru, prasītāja precizēja, ka tās atbildīgā darbinieka liecība attiecas tikai uz ieinteresētās puses dalību un ka tā neapstrīd savu dalību tehniskās komitejas sanāksmēs par oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kas izmantojami mehāniskās ierīcēs.

174 No Lēmuma izriet, ka aizliegtas vienošanās darbība galvenokārt pamatojās uz trīs veidu sanāksmēm, proti, vadības sanāksmēm, tehniskās komitejas sanāksmēm un vietējām sanāksmēm — pirmās divas no tām norisinājās divas reizes gadā. Karteļa sanāksmes Eiropas līmenī bieži notika līdztekus Eiropas profesionālās nozares savienības, proti, sākotnēji *Association of European Graphite Electrode Producers* (*AEGEP*, Eiropas Grafīta elektrodu ražotāju savienība), vēlāk — *ECGA*, sanāksmēm.

175 Lēmumi par cenu apmēru un paaugstināšanu galvenokārt tika pieņemti reizi gadā, tehniskās komitejas rudens sanāksmes laikā. Diskusijas rezultātā tehniskā komiteja vienojās par cenu paaugstināšanu nākamajam gadam. Ja karteļa dalībnieki nevarēja vienoties par cenas paaugstināšanu noteiktai valstij, lēmuma pieņemšana parasti tika deleģēta attiecīgās valsts karteļa vietējai sanāksmei. Cenu paaugstināšana, par kuru tika panākta vienošanās tehniskās komitejas sanāksmēs vai vietējās sanāksmēs, tika apstiprināta vadības sanāksmes laikā (Lēmuma 98. un 99. apsvērums).

176 Komisija norāda, ka gan vadības sanāksmēs, gan tehniskās komitejas sanāksmēs, kurās tika lemts par oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs, kuru nosaukums Lēmumā (4. apsvērums) tika apvienots gala produktiem un starpproduktiem, precizējot, ka, tā kā izstrādājumu skaits un vienošanās sarežģītība pakāpeniski pieauga, tehniskās komitejas sanāksmes bieži tika dalītas divās atsevišķās sesijās — viena tika veltīta elektriskajiem izstrādājumiem, savukārt otra — mehāniskajiem izstrādājumiem (Lēmuma 75. un 76. apsvērums).

177 Prasītāja neapstrīd Komisijas secinājumus par aizliegtas vienošanās darbības veidu. Ņemot vērā šeit aprakstītās aizliegtas vienošanās darbību un neapstrīdēto prasītājas dalību vadības sanāksmēs un tehniskās komitejas sanāksmēs, kas jau tika apstiprināta atbildē uz paziņojumu par iebildumiem un to, ka prasītājas pārstāvis bija oficiālais ziņotājs mehānisko izstrādājumu vadības sanāksmēs, prasītāja nevar likumīgi atsaukties uz atbildību mīkstinošu apstākļu piemērošanu, pamatojoties uz to, ka uzņēmuma līdzdarbošanās bija vienīgi pasīva.

178 Turklāt jānorāda, ka prasītāja mēģina atzīt minētā apstākļa piemērošanu, uzsverot tās izstrādāto rīcību attiecībā uz noteiktām slepenām vienošanām vai pretlikumīgām darbībām, kuras ietilpa pārkāpumā, kuru Komisija pamatoti kvalificēja kā saliktu un vienotu pārkāpumu.

179 Jāsecina, ka pat Pamatnostādņu 3. punkta pirmā ievilkuma, kurš attiecas uz attiecīgo atbildību mīkstinošo apstākli, redakcija ir pretrunā prasītājas prasībai. Pamatnostādņu 3. punkta pirmā ievilkuma, kurā ietverts apstākļa vārds "vienīgi" un frāze "pārkāpuma izdarīšana" vienskaitlī, vienkārša gramatiskā interpretācija ļauj secināt, ka nepietiek ar to, ka kādu aizliegtas vienošanās laiku vai attiecībā uz dažām aizliegtas vienošanās norunām uzņēmumam ir bijusi maznozīmīga loma (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-43/02 *Jungbunzlauer*/Komisija, Krājums, II-3435. lpp., 254. punkts).

180 Turpretī pieeja, saskaņā ar kuru tiek nodalīta uzņēmuma attieksmes novērtēšana atkarībā no attiecīgo vienošanās vai saskaņoto darbību mērķa, ir vismaz teorētiska, ņemot vērā, ka saskaņotās darbības ietilpst vispārējā stratēģijā, kas nosaka aizliegtas vienošanās locekļu darbības pamatlīnijas tirgū un ierobežo to komerciālo brīvību, lai panāktu identisku pret konkurenci vērstu mērķi un vienotu ekonomisku nolūku, proti, traucēt normālu cenu attīstību un ierobežot konkurenci konkrētajā tirgū.

181 Šajā sakarā ir jānorāda, ka tieši šī viena un tā paša pret konkurenci vērstā mērķa, kuru īstenoja attiecīgie uzņēmumi, pastāvēšanas konstatēšana pamatoja to, ka Komisija Lēmumā kvalificēja pārkāpumu kā vienotu un turpinātu. Komisija arī ņēma vērā konkrētu apstākli, proti, pašas aizliegtas vienošanās darbību. Tādējādi Lēmuma 230. apsvērumā tā norādīja, ka "šī procesa ietvaros paši karteļa dalībnieki savu komercdarbību saskaņoja tajās pašās sanāksmēs, kas notika visai tai saistīto izstrādājumu (pat neaizstājamo) grupai, kurus visi vai gandrīz visi dalībnieki tika ražojuši vai tirgojuši".

182 Jānorāda, ka no šī sprieduma 121. punktā minētā sprieduma lietā *Cheil Jedang*/Komisija, kuru prasītāja norāda savu prasījumu pamatojumam, izriet, ka veids, kādā darbojās aizliegtā vienošanās attiecībā uz lizīnu, atšķīrās no karteļa darbības, par kuru tika pieņemts Lēmums. Iepriekš minētā sprieduma argumentācija skaidri parādīja īpašu slepenu sanāksmju par tirdzniecības apmēru esamību, kuras atšķīrās no sanāksmēm par cenu noteikšanu. Turklāt Pirmās instances tiesa vērtējumā skaidri ņēma vērā nelielo

sabiedrības *Cheil Jedang* apmēru, kura rezultātā tika atzīta tās pasīvā līdzdarbošanās aizliegtās vienošanās par tirdzniecības apmēru ietvaros. Līdz ar to atsauce uz iepriekš minēto spriedumu šīs tiesvedības apstākļu ietvaros nav būtiska.

183 Šādos apstākļos, pat ja Komisija, protams, atzīst, ka prasītājai, ņemot vērā tās relatīvi nelielo apgrozījumu attiecībā uz mehāniskajiem izstrādājumiem, šo izstrādājumu karteļa darbībās bija mazsvarīgāka loma nekā *Morgan*, *Schunk* un *SGL* (Lēmuma 192. apsvērums), nevar tikt atzīts, ka uzņēmumam, kurš kā prasītāja neapstrīd dalību vienotā pārkāpumā, kas ilga vairāk nekā desmit gadus, kuram bija vislielākā tirgus daļa un kurš savas prasības pamato ar minētā pārkāpuma relatīvi pakārtotiem apstākļiem, būtu "vienīgi pasīva līdzdarbošanās vai tikai sekotāja loma". Komisija pamatoti norāda, ka:

— mehānisko izstrādājumu tirgus vērtība (saskaņā ar prasītājas teikto 1998. gadā bija tikai EUR 70 miljoni) ir niecīga, salīdzinot ar kopīgo konkrētā tirgus vērtību (kas tā paša gada laikā palielinājās līdz EUR 291 miljonam), un noteikti mazāka par elektrisko izstrādājumu tirgus vērtību; tāpēc

— aizliegtas vienošanās nepārdot blokus slīpētājiem vai arī tos pārdot par būtiski paaugstinātām cenām mērķis bija nostiprināt galveno aizliegtas vienošanās norunu par izstrādājumiem, kuri tiek ražoti no šiem blokiem, un to aizsargāt pret iespējamu konkurenci; līdz ar to noruna par blokiem bija aksesuāra pamata norunai par gala izstrādājumiem (Lēmuma 230. apsvērums).

184 Visbeidzot, lai gan apstāklis, ka prasītāja izbeidza dalību aizliegtās vienošanās ietvaros tikai vairākus mēnešus pirms citiem karteļa dalībniekiem, nepamato naudas soda summas samazināšanu, pamatojoties uz atbildību mīkstinošiem apstākļiem, kuri izriet

no "vienīgi pasīvas līdzdarbošanās vai tikai sekotāja lomas pārkāpuma izdarīšanā", jānorāda, ka Komisija to ņēma vērā, nosakot summas palielināšanu pārkāpuma ilguma dēļ par 5 % mazākā apmērā nekā summu, kura tika piemērota citiem konkrētā karteļa dalībniekiem.

185 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka iebildums par to, ka Komisija nav ņēmusi vērā apgalvoto prasītājas pasīvo līdzdarbošanos, nav pamatots un ir jānoraida.

Par vairāku norunu un/vai pretlikumīgu darbību nepiemērošanas neņemšanu vērā

186 Vispirms, jāatgādina, ka Komisija uzsver apstākli, ka prasītāja atbildē uz paziņojumu par iebildumiem nav norādījusi, ka tā nebūtu piemērojusi attiecīgās norunas, kas ir atbildību mīkstinošs apstāklis. Komisija uzskata, ka atbildību mīkstinoša apstākļa, uz kuru prasītāja nekad nav atsaukusies, neņemšana vērā nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīts par pamatu lēmuma atcelšanai.

187 Šādu Komisijas nostāju nevar atbalstīt.

188 Komisijas 1998. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 2842/98 par pušu uzklausīšanu dažu procedūru gaitā saskaņā ar [EKL 81.] un [82.] pantu (OV L 354, 18. lpp.), kura bija piemērojama tiesvedības apstākļu rašanās laikā, 4. pantā vienīgi ir noteikts, ka puses [lietas dalībnieki], kas vēlas darīt zināmus savus uzskatus par pret tām vērstiem iebildumiem, dara to rakstiski un rakstveida apsvērumos var izklāstīt visus pamatus un faktus, kas attiecas uz to aizstāvību. Tās var pievienot jebkurus attiecīgus dokumentus

kā pierādījumu par izklāstītajiem faktiem un var ierosināt Komisijai uzklausīt personas, kas varētu šos faktus apliecināt. Līdz ar to uzņēmumiem, kuriem ir adresēts paziņojums par iebildumiem, nekādi nav noteikta prasība īpaši norādīt uz lūgumu piemērot atbildību mīkstinošus apstākļus.

189 Turklāt jāatgādina, ka paziņojums par iebildumiem ir sagatavojošs akts, salīdzinot ar lēmumu, kurš ir uzskatāms par procesa galīgo aktu un kurā Komisija lemj par uzņēmuma atbildību un vajadzības gadījumā par uzņēmumiem nosakāmajiem sodiem.

190 Lai noteiktu naudas soda apmēru, Komisijai ir jāņem vērā visi attiecīgie apstākļi, it īpaši pārkāpuma smagums un ilgums, kuri ir divi kritēriji, kas ir tieši noteikti Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā. Kā jau tika noteikts, ja pārkāpumu veic vairāki uzņēmumi, Komisijai jāizvērtē katra tā relatīvais dalības pārkāpumā smagums (iepriekš 83. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija, 623. punkts, un iepriekš 80. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 150. punkts), lai noteiktu, vai tiem ir attiecināmi atbildību mīkstinoši vai pastiprinoši apstākļi.

191 Pamatnostādņu 2. un 3. punktā ir paredzēts pielāgot naudas soda pamatsummu atkarībā no noteiktiem atbildību mīkstinošiem vai pastiprinošiem apstākļiem, kuri tiek noteikti katram attiecīgajam uzņēmumam atsevišķi. Pamatnostādņu 3. punktā ar nosaukumu "Atbildību mīkstinoši apstākļi" ir noteikts apstākļu, kuriem pastāvot var tikt samazināta naudas soda pamatsumma, neizsmeļošs saraksts. Tajā ir minēta uzņēmumu pasīva līdzdarbošanās pārkāpumā, norunu nepiemērošana, pārkāpumu pārtraukšana, tiklīdz Komisija pirmo reizi iejaucas, pamatotas šaubas no uzņēmuma puses attiecībā uz to, vai rīcība patiešām ir pārkāpums, pārkāpumi, kas veikti nolaidības dēļ, kā arī uzņēmuma efektīva līdzdalība procesā ārpus Paziņojuma par sadarbību piemērojamības.

192 Tomēr no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Komisija nevar atkāpties no noteikumiem, kurus tā pati ir pieņēmusi (skat. iepriekš 80. punktā minēto spriedumu lietā *Hercules Chemicals*/Komisija, 53. punkts un tajā minētā judikatūra). Īpaši, ja Komisija ir pieņēmusi pamatnostādnes, lai, ievērojot Līgumu, precizētu kritērijus, kurus tā gatavojas piemērot, īstenojot savu rīcības brīvību, no tā izriet šo tiesību automātiska ierobežošana, jo tai jāpielāgojas norādošiem noteikumiem, kurus pati ir pieņēmusi (Pirmās instances tiesas 1996. gada 12. decembra spriedums lietā T-380/94 *AIUFFASS* un *AKT*/Komisija, *Recueil*, II-2169. lpp., 57. punkts; 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-214/95 *Vlaams Gewest*/Komisija, *Recueil*, II-717. lpp., 89. punkts, un iepriekš 83. punktā minētais spriedums lietā *ADM I*, 267. punkts).

193 Lai aprēķinātu naudas sodu apmēru, Komisija Lēmumā piemēroja Pamatnostādnēs noteikto metodi un izvērtēja katra attiecīgā uzņēmuma dalības pārkāpumā relatīvo smagumu. Lēmuma 272. apsvērums šajā sakarā ir ļoti skaidrs, jo tajā ir noteikts, ka "Komisija [..] attiecībā uz katru uzņēmumu noteiks, vai pastāv atbildību pastiprinoši un/vai mīkstinoši apstākļi", un ka "naudas soda pamatsumma secīgi tiks palielināta vai samazināta". Lēmuma 316. apsvērumā Komisija norāda, ka "ir noteikts, ka šajā lietā nepastāv atbildību pastiprinoši vai mīkstinoši apstākļi", kas nozīmē, ka, pamatojoties uz Komisijas pārbaudes rezultātiem un prasītājas atbildi uz paziņojumu par iebildumiem, tā uzskata, ka prasītājai nevar piemērot nevienu atbildību mīkstinošu apstākli, piemēram, Pamatnostādņu, uz kuru pamata Komisija ir aprēķinājusi naudas soda apmēru, 3. punkta otrajā ievilkumā noteikto norunu vai pretlikumīgo darbību nepiemērošanu.

194 Līdz ar to prasītāja Pirmās instances tiesā var apstrīdēt Lēmuma 316. apsvērumā minēto Komisijas secinājumu un pieprasīt piemērot atbildību mīkstinošu apstākli un samazināt ar to saistītā naudas soda apmēru, jo jāatgādina, ka Pirmās instances tiesai saskaņā ar Regulas Nr. 17 17. pantu ir neierobežota jurisdikcija EKL 229. panta nozīmē pārskatīt lēmumus, ar ko Komisija ir noteikusi soda naudu, un līdz ar to tā var atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto soda naudu.

195 Jāatzīmē arī, ka atbildē uz paziņojumu par iebildumiem prasītāja ir skaidri atsaukusies uz apstākli, ka tā nepārdeva grafīta blokus un plāksnes trešām personām un ka tai bija nenozīmīga loma aizliegtās vienošanās par oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kas izmantojami mehāniskās ierīcēs, ietvaros. Šīs atbildes 78. punktā prasītāja pat norāda, ka tā ir iesniegusi vienas no atbildīgajām personām paziņojumu (kurš no jauna tika iesniegts replikā), no kura izriet, ka prasītāja nepiemēro cenrādi, kurš katru gadu tika noteikts tehniskās komitejas sanāksmes laikā mehāniskiem izstrādājumiem, un ka tai pārējie tirgus dalībnieki regulāri pārmeta norunu neievērošanu. Lai arī prasītāja atbildes 78. punktā tieši nelūdz piemērot atbildību mīkstinošu apstākli, jāsecina, ka prasītāja skaidri atsaucās uz attiecīgo norunu nepiemērošanu 3. punkta otrā ievilkuma izpratnē.

196 Līdz ar to ir jāpārbauda, vai Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka prasītājai saskaņā ar Pamatnostādņu 3. punkta otro ievilkumu nevar piemērot atbildību mīkstinošu apstākli, ņemot vērā norunu nepiemērošanu. Šim nolūkam ir jāpārbauda, vai no prasītājas norādītajiem apstākļiem izriet, ka laika posmā, kurā prasītāja bija aizliegtas vienošanās dalībniece, tā faktiski atturējās no tās piemērošanas, rīkojoties tirgū, ievērojot konkurenci, vai vismaz tas, ka tā skaidri un būtiski pārkāpa pienākumus, kas attiecās uz aizliegtas vienošanās īstenošanu, tādā mērā, ka izjauca tās darbību (Pirmās instances tiesas 2006. gada 15. marta spriedums lietā T-26/02 *Daiichi Pharmaceutical*/Komisija, Krājums, II-713. lpp., 113. punkts).

197 Prasītāja pamato savus prasījumus ar četriem precīziem apstākļiem, saskaņā ar kuriem tiek norādīts, ka ieinteresētā persona neapgalvo, ka tā atturējās no aizliegtas vienošanās jebkāda veida faktiskas piemērošanas, tomēr tā atsaucas uz šo vienošanos daļēju piemērošanu.

198 Prasītāja, pirmkārt, atsaucas uz norunāto cenu neievērošanu mehāniskajiem izstrādājumiem un šajā sakarā norāda uz savu konkurentu sūdzībām. Tā atsaucas uz norādi,

kuru prasītājai 1989. gada 18. septembrī nosūtīja *Schunk*, kā arī 2002. gada 18. septembra paziņojumu, kuru veica viens no tās atbildīgajiem darbiniekiem — *G*.

199 Lēmumā (307. un 308. apsvērums) Komisija norāda, ka attiecībā uz prasītāju šķiet, ka no citu aizliegtas vienošanās dalībnieku puses līdz pat 1999. gada pirmajam semestrim — laikam, kurā tā gatavojās pamest karteli, nepastāv nekādas nopietnas sūdzības par to, ka prasītāja būtu piemērojusi pārāk zemas cenas. Tā piebilst, ka laiku pa laikam veiktas krāpšanas ir ierasta prakse aizliegtu vienošanos ietvaros, sākot no brīža, kad uzņēmumi sāk uzskatīt, ka var tās veikt nesodīti un ka no šādām krāpšanām nevar secināt, ka netiek īstenotas norunas, kuras ir tikušas noslēgtas aizliegtas vienošanās ietvaros.

200 Lēmuma 106. apsvērumā ir atsauce uz iepriekš minēto norādi, kurā *Schunk* sūdzas, ka prasītāja ir pārdevusi oglekļa riņķus attiecīgajam Francijas klientam par cenu, kura ir par 15–20 % zemāka par parasto Francijai noteikto cenu, kā arī aicināja prasītāju piedalīties sanāksmē, lai apspriestu šo jautājumu un lai tā izskaidrotu, kāda metode tika piemērota šo cenu noteikšanai.

201 Jāatzīmē, ka šis dokuments ir viena aizliegtas vienošanās dalībnieka vienīgā sūdzība, kura attiecas tikai uz mehānisko izstrādājumu laišanu tirgū, precīzāk, īpaši uz vienu preci, lai gan pastāv ļoti liela produktu daudzveidība (Lēmuma 9. apsvērums), kura ir paredzēta "attiecīgajam Francijas klientam".

202 2002. gada 18. septembra paziņojumā *G*. norādīja, ka viņš bija piedalījies trīs sanāksmēs — 1998. gada 2. aprīlī Bandolā, 1998. gada 12. oktobrī Berlīnē un 1999. gada 8. aprīlī Stredfordā pie Eivonas. Viņš norāda, ka:

"Trīs sanāksmju, [kurās] es piedalījos, laikā pārējie konkurenti pārmeta [*LCL*] norunu neievērošanu. Mēs atbildējām, ka mēs esam mazsvarīgs Eiropas tirgus dalībnieks."

203 Prasītāja apgalvo, ka šajā paziņojumā *G.* ir arī iesniedzis piemēru sūdzībai, kuru veica *T.* (*Morganite Industries Inc.*, *Morgan* meitas uzņēmums Amerikā), kurā "*LCL* tika pārmests, ka tā piemērojot pārāk zemu cenu (mazāku par cenrādī noteikto)". Šādas piezīmes nav *G.* paziņojumā, kuru prasītāja iesniedza mutvārdu procesa laikā kā prasības pieteikuma pielikumu.

204 Šķiet, ka attiecīgā liecība attiecas tikai uz trīs slepenām sanāksmēm, kuras ir notikušas laika posmā no 1998. gada 2. aprīļa līdz 1999. gada 8. aprīlim, proti, gada laikā, lai gan pārkāpuma kopējais ilgums bija desmit gadi un astoņi mēneši, un vadības sanāksmes, kā arī tehniskās komitejas sanāksmes, neskaitot vietējās sanāksmes, katra notika divas reizes gadā.

205 Turklāt, ņemot vērā attiecīgā paziņojuma autora pakļautības attiecības ar prasītāju, kura pievienoja liecību prasības pieteikuma pielikumā, kuras tika konstatētas pēc tam, kad Komisija tika nosūtījusi Regulas Nr. 17 11. pantā paredzēto informācijas pieprasījumu, šo liecību var pieņemt tikai tad, ja to apstiprina objektīvi dokumentāri pierādījumi, kuri izriet no lietas materiāliem.

206 Prasītāja norāda, ka *G.* paziņojumu apstiprina norāde, kuru *Schunk* 1989. gada 18. septembrī nosūtīja prasītājai. Tomēr, kā pamatoti norāda Komisija, šo paziņojumu par sanāksmju norisi laika posmā no 1998. gada 2. aprīļa līdz 1999. gada 8. aprīlim nevar apstiprināt sūdzība par notikumiem, kuri norisinājušies 1989. gadā, proti, desmit gadus agrāk.

207 Prasītāja atsaucas arī uz citu aizliegtās vienošanās dalībnieku paziņojumu, kurš *ECGA* 1996. gada 19. aprīļa sanāksmes protokolā ir atzīmēts šādi:

"*Deutsche Carbone* [*LCL* meitas sabiedrība Vācijā] uzsāka darbību mehānisko izstrādājumu nozarē, nekādā veidā neatsaucoties uz pastāvošo cenu apmēru. *P.* [*LCL*] tiek lūgts pārraudzīt tās darbības un pārliecināties, ka tiek ievēroti noteiktie cenu apmēri."

208 Šis dokuments līdz ar to attiecas uz prasītājas meitas sabiedrības darbības uzsākšanu un no tā nekādā veidā nevar spriest par attieksmi, kuru prasītāja faktiski varēja pieņemt pēc šīs sanāksmes. Turklāt prasītāja nav iesniegusi nekādus dokumentus, kuri atklātu, ka tās Vācijas meitas sabiedrība pēc attiecīgā pārskata patiesi būtu darbojusies neatkarīgi un ievērojot konkurenci, kā arī liecinātu par citu aizliegtas vienošanās dalībnieku ilgstošu neapmierinātību attiecībā uz šo apstākli.

209 Visbeidzot, *G.* paziņojumu neapliecina citas prasītājas atbildīgās personas, šajā gadījumā *N.*, paziņojums. *N.* norāda, ka ir piedalījies izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs, tehniskās komitejas sanāksmēs, kuras *ECGA* rīkoja laika posmā no 1997. gada līdz 1999. gada aprīlim. Tomēr *N.* neatsaucas ne uz vienu aizliegtas vienošanās dalībnieka sūdzību par prasītājas rīcību, lai arī viņa paziņojums tieši tāpat attiecas uz laika posmu no 1998. gada 2. aprīļa līdz 1999. gada 8. aprīlim, kurš tika norādīts *G.* paziņojumā.

210 Otrkārt, prasītāja norāda, ka tā nav pilnībā īstenojusi karteļa vispārējo politiku Francijas teritorijā, par kuru tā principā bija atbildīga, izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās ierīcēs, nozarē. Prasītāja atsaucas uz Lēmuma 127. apsvērumu, kurā ir noteikts, ka, "ja *OEM* cenrādis, kurš ir spēkā Nīderlandē, līdzinās 100 punktu indeksam, patiesais

cenrādis Francijā, kur cenu pakāpe kartelim ir mazāk izdevīga, līdzinās tikai 61 punktam, un cena, kura faktiski tika maksāta — 40 punktiem".

211 Tomēr ir jāsecina, ka šis prasītājas apgalvojums izriet no Lēmuma daļējas un nepilnīgas interpretācijas.

212 Jānorāda, ka oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs, pieprasījums tika sadalīts starp relatīvi nelielu skaitu lielajiem klientiem un ievērojami lielāku skaitu mazajiem klientiem. Attiecībā uz izstrādājumiem, kas izmantojami elektriskās ierīcēs, vislielākie klienti ir automobiļu elektronisko iekārtu ražotāji un patēriņa preču ražotāji, kuri veido tā saukto "OEM" nozari. Šie klienti, kuri ir daudz mazākā skaitā un kuri lielākoties ir ļoti lieli uzņēmumi, iepērk ļoti lielos daudzumos ierobežotu oglekļa un grafīta izstrādājumu veidus, līdz ar to tiem ir ievērojama vara sarunu vešanā (Lēmuma 39., 40. un 124. apsvērums).

213 Kartelis mēģināja nodrošināties pret risku, ka lielie klienti gūst labumu no cenu atšķirībām dažādās valstīs. Pirmā stratēģija izpaudās, cenšoties saskaņot cenas Eiropas mērogā, un tā pamatojās uz prasītājas piedāvājumu ar nosaukumu "Vienotā Eiropas tarifa projekts elektrosukām, kuras paredzētas rūpniecisko elektroiekārtu ražotājiem". Šī Eiropas mērogā saskaņoto cenu stratēģija *OEM* nozares klientiem, kā tas izriet no *OEM* cenām veltītās īpašās tehniskās komitejas sanāksmes, kas norisinājās 1994. gada 22. februārī, praksē izrādījās grūti īstenojama (Lēmuma 126. un 127. apsvērums).

214 Tieši šīs sanāksmes laikā tika sniegtas norādes uz ievērojamām atšķirībām starp cenrāža cenām un cenām, kuras reāli tiek piemērotas *OEM* nozarē dažādās valstīs, kā piemēru

minot Francijas situāciju, un kuras ir izklāstītas Lēmuma 127. apsvērumā. Līdz ar to runa bija par pietiekami vispārējām atšķirībām, kuras pastāvēja ne tikai Francijā, bet arī citās valstīs, un kuras nebija radušās, pateicoties prasītājas gribai faktiski izvairīties no slepeno norunu piemērošanas. Gluži pretēji, prasītāja pat izveidoja konkurenci ierobežojošo Eiropas mērogā saskaņoto cenu stratēģiju *OEM* nozares klientiem. Komisija arī atzīmē, ka aizliegtas vienošanās dalībnieki pēc 1994. gada 22. februāra sanāksmes ir vienojušies "samazināt atšķirības".

215 Jānorāda, ka prasītāja nekādi neapstrīd Lēmuma 127. apsvērumā ietvertos Komisijas apgalvojumus, vienīgi iesniedz Pirmās instances tiesai sev labvēlīgu subjektīvu interpretāciju.

216 Treškārt, prasītāja apgalvo, ka Komisija Lēmuma 232. apsvērumā ir piekritusi, ka tā "pati nav piedalījusies faktiskā "slīpētāju" boikotā".

217 Izlasot attiecīgo apsvērumu pilnībā, atklājas, ka prasītājas apgalvojums atkal tiek pamatots ar sagrozītiem Lēmuma noteikumiem.

218 Lēmuma 232. apsvērumā ir noteikts:

"Katrā ziņā Komisija nepiekrīt [*LCL*] apgalvojumam, ka [tā] nav piedalījusies karteļa darbībās, kuras izpaudās kā "slīpētāju" izslēgšana, jo [tā] pati esot izmantojusi visus blokus, kurus tā ir saražojusi. Kā norādīts 7.8. [punktā], [*LCL*] patiesībā piedalījās

karteļa darbībās, kuras izpaudās vai nu kā bloku nepārdošana "slīpētājiem", vai nu to tirdzniecība par īpaši paaugstinātām cenām. Karteļa 1993. gada 14. oktobra sanāksmē uz jautājumu: "Vai mums būtu jāpārdod bloki un jāatsakās no mūsu uzcenojuma?" [*LCL*] atbildēja, ka [tā] "cenšas pārdot pēc iespējas mazāk blokus un uzskata, ka vēlams tos tirgot tikai savām sabiedrībām". Pat ja [*LCL*] [pati] nepiedalās slīpētāju boikotā, tā acīmredzot piekrita karteļa vispārējai politikai pārtraukt piegādi slīpētājiem vai arī veikt piegādi par īpaši paaugstinātām cenām, un [tā], tāpat kā citi karteļa dalībnieki, piedalījās slīpētāju konkurences samazināšanā. Ar šiem faktiem pietiek, lai noteiktu [*LCL*] atbildību."

219 No tā izriet, ka prasītāja ir izlaidusi pirmos divus vārdus teikumā, kuru tā citē un no kura izriet, ka turpmākā Komisijas veiktā analīze tiek pamatota ar vienu pieņēmumu. Tā kā prasītājas argumentācija tiek pamatota vienīgi ar Lēmuma 232. apsvēruma kļūdainu interpretāciju, tā ir jānoraida.

220 Ceturtkārt, prasītāja apstiprina, ka *Morgan* 1999. gada 4. oktobra tehniskās komitejas sanāksmes laikā veiktās piezīmes pierāda, ka vismaz pēdējā karteļa darbības gadā prasītāja no tā ir pilnībā norobežojusies.

221 Šīs piezīmes saturs ir izklāstīts Lēmuma 186. apsvērumā, atzīmējot, ka prasītāja to nemin pilnā apmērā:

"*G.* [*Schunk*] ieteica izslēgt *P.* [prasītāju], jo ar to nav iespējama nekāda komunikācija. Tomēr konkurenci ir iespējams kontrolēt ar trīs citu dalībnieku palīdzību. Turklāt *G.* apstiprināja, ka *P.* piemēro cenas, kas aizsargā konkurenci. *S.* [*Morgan*], *B.* [*SGL*]

un *H*. [*Morgan* vietējā meitas sabiedrība] vēl nav konstatējuši, ka *P*. patiešām samazinātu cenas. *G*. vēlas risināt problēmu, dodot tiem skaidras norādes."

222 Jāsecina, ka šim dokumentam nav nekāda pierādījuma spēka. *Schunk* pieņēmumu, ka prasītāja vairs neievēro norunas par cenu, citi aizliegtas vienošanās dalībnieki, kuri piedalījās sanāksmē, nav apstiprinājuši. Turklāt uz attiecīgā dokumenta nav nekādas laika norādes, izņemot sanāksmes datumu, proti, 1999. gada 4. oktobri, kurš ir vēlāk nekā Komisijas noteiktais pārkāpuma laika perioda beigu datums attiecībā uz prasītāju, proti, 1999. gada jūnijs.

223 Apstākļi, uz kuriem prasītāja atsaucas šī iebilduma ietvaros, pat ja tiek izvērtēti kopumā, tomēr neļauj secināt, ka laika posmā, kurā tā pievienojās pretlikumīgajām norunām, tā faktiski izvairījās no to piemērošanas, ievērojot konkurenci tirgū, vai vismaz, ka tā skaidri un būtiski būtu pārkāpusi pienākumus, kas attiecās uz aizliegtas vienošanās īstenošanu, tādā mērā, ka izjauca tās darbību.

224 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka iebildums, ka Komisija nav ņēmusi vērā atbildību mīkstinošo apstākli, kas izriet no faktiskas pretlikumīgo norunu nepiemērošanas, nav pamatots un ir jānoraida.

Par pārkāpuma izbeigšanas pirms izmeklēšanas uzsākšanas neņemšanu vērā

225 Prasītāja norāda, ka tā ir izbeigusi tai inkriminētās darbības, vēlākais, 1999. gada jūnijā, proti, vairāk nekā trīs gadus pirms pirmās Komisijas iejaukšanās, un ka tajā laikā tā ir ieviesusi programmu konkurences noteikumu ievērošanai, kas grupas ietvaros sistemātiski tika piemērota vairāk nekā četrus gadus.

226 Pirmkārt, jāatgādina, ka Pamatnostādņu 3. punktā ir noteikts, ka pamatsumma ir jāsamazina, ja pastāv īpaši atbildību mīkstinoši apstākļi, kā, piemēram, pārkāpumu izbeigšana pēc Komisijas pirmās iejaukšanās. Prasītāja uzskata, ka šis atbildību mīkstinošais apstāklis *a fortiori* ir jāpiemēro, ja pretlikumīgā rīcība tiek pārtraukta pirms minētās iejaukšanās, kā tas ir šajā gadījumā.

227 Pirmās instances tiesa šādu argumentāciju nevar atbalstīt. No šī teksta loģiski izriet, ka atbildību mīkstinošs apstāklis var pastāvēt tikai tad, ja attiecīgie uzņēmumi tika mudināti pārtraukt savu konkurencei neatbilstošo rīcību attiecīgās iejaukšanās dēļ. Šīs tiesību normas mērķis ir veicināt uzņēmumus nekavējoties pārtraukt savu konkurencei neatbilstošo rīcību, tiklīdz Komisija uzsāk izmeklēšanu šajā sakarā, līdz ar to šajā sakarā naudas soda samazinājums nevar tikt piemērots gadījumā, ja pārkāpums jau bija izbeidzies pirms datuma, kad Komisija veica pirmo iejaukšanos. Samazinājuma piemērošana šādos apstākļos pārklātos ar samazinājumu, kurš tiek piemērots, naudas soda aprēķināšanā ņemot vērā pārkāpuma ilgumu (Pirmās instances tiesas 2005. gada 15. jūnija spriedums apvienotajās lietās T-71/03, T-74/03, T-87/03 un T-91/03 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, Krājumā nav publicēts, turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Tokai II*", 291. punkts; šajā sakarā skat. arī iepriekš 146. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *Tokai I*, 341. punkts).

228 Turklāt jāatgādina, ka naudas sods netiek automātiski samazināts tāpēc, ka pārkāpums tika izbeigts, tiklīdz iejaucās Komisija, bet šī samazināšana ir atkarīga no tā, kā Komisija, īstenojot savas izvērtēšanas pilnvaras, novērtē attiecīgajā gadījumā pastāvošos apstākļus. Šajā sakarā šīs Pamatnostādņu normas piemērošana uzņēmumam ir īpaši piemērota tad, ja attiecīgā rīcība nav acīmredzami nesaderīga ar konkurenci. Savukārt tā piemērošana principā ir mazāk piemērota tad, ja rīcība, kā ir pierādīts, ir skaidri nesaderīga ar konkurenci (Pirmās instances tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedums lietā T-44/00 *Mannesmannröhren-Werke*/Komisija, Krājums, II-2223. lpp., 281. punkts, kurš apelācijā tika apstiprināts ar Tiesas 2007. gada 25. janvāra spriedumu lietā C-411/04 P *Salzgitter Mannesmann*/Komisija, Krājums, I-959. lpp., un iepriekš 227. punktā minētais spriedums lietā *Tokai II*, 292. un 294. punkts).

229 Šajā gadījumā nevar tikt uzskatīts, ka prasītājai varēja būt pamatotas šaubas par savas rīcības rakstura nesaderību ar konkurenci, jo runa ir par dalību horizontālā aizliegtā vienošanās par cenām, kas ir acīmredzams EKL 81. panta pārkāpums un kuru tās dalībnieki, izmantojot vairākus piesardzības pasākumus, centās saglabāt slepenībā vairāk nekā desmit gadus.

230 Visbeidzot, jānorāda, ka šajā gadījumā tāpat kā lietā, kurā tika pasludināts spriedums šī sprieduma 146. punktā minētajā lietā *Tokai I* (341. punkts), prasītāja pārtrauca attiecīgo ar konkurenci nesaderīgo rīcību pēc tam, kad iejaucās Amerikas konkurences iestādes, nevis Komisija, un ko Komisija tieši norāda Lēmuma 311. apsvērumā, pamatojoties uz pašas prasītājas paziņojumiem. Līdz ar to vienkārša Pamatnostādņu 3. punkta trešā ievilkuma gramatiskā interpretācija ļauj noraidīt prasītājas prasījumu.

231 Otrkārt, attiecībā uz programmas konkurences noteikumu ievērošanai ieviešanu jau tika norādīts, ka, lai gan ir svarīgi, ka uzņēmums ir veicis pasākumus, lai novērstu, ka tā darbinieki turpmāk izdara jaunus Kopienu konkurences tiesību pārkāpumus, šādu pasākumu veikšana tomēr nemaina konstatēto pārkāpuma faktu. Līdz ar to Komisijai nav pienākuma šo apstākli uzskatīt par atbildību mīkstinošu apstākli (iepriekš 68. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 373. punkts), it īpaši ja attiecīgais pārkāpums rada, kā tas ir šajā gadījumā, acīmredzamu

EKL 81. panta pārkāpumu. Prasītājas norādītais apstāklis, ka šī programma tika īstenota pirms Komisijas iejaukšanās, nav būtisks, ja tiek atgādināts, ka attiecīgie pasākumi tika veikti pēc Amerikas konkurences iestāžu iejaukšanās.

232 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka iebildums, ka Komisija nav ņēmusi vērā atbildību mīkstinošu apstākli, kurš izriet no pārkāpuma izbeigšanas pirms izmeklēšanas uzsākšanas un programmas konkurences noteikumu ievērošanai ieviešanas, nav pamatots un ir jānoraida.

Par prasītājas efektīvas līdzdalības procesā ārpus Paziņojuma par sadarbību piemērojamības neņemšanu vērā

233 Pamatnostādņu 3. punktā minēto atbildību mīkstinošo apstākļu vidū sestajā ievilkumā ir minēta "uzņēmuma efektīva līdzdalība procesā ārpus Paziņojuma [par sadarbību] piemērojamības".

234 Lēmumā ir precizēts, ka prasītāja prasījuma piemērot attiecīgo atbildību mīkstinošo apstākli pamatojumam ir norādījusi, ka tā ir iesniegusi Komisijai noteiktu informāciju par *Gerken* līdzdarbošanos un karteļa darbību laika posmā līdz 1988. gada oktobrim (Lēmuma 314. apsvērums).

235 Komisija noraidīja prasītājas lūgumu, norādot, ka tā nav uzsākusi procesu pret *Gerken*, pašreizējā procesa ietvaros nav iekļāvusi laika posmu līdz 1988. gada oktobrim un ka informāciju, kas tai nepalīdz "nedz noteikt pārkāpuma esamību, nedz uzņēmumiem

nosakāmā naudas soda apmēru (ja vien šāda veida sadarbība var tikt ņemta vērā), nevar kvalificēt kā patiesu sadarbību ārpus Paziņojuma par [sadarbību] piemērošanas" (Lēmuma 315. apsvērums).

236 Rakstveida apsvērumos prasītāja apgalvo, ka informācija, kuru tā iesniedza administratīvā procesa laikā, ne tikai skaidri redzami atviegloja Komisijas uzdevumu, bet arī tai ļāva, pirmkārt, neatbrīvot no naudas soda *Morgan* Paziņojuma par sadarbību ietvaros un, otrkārt, pierādīt *Gerken* dalību karteļa darbībās, turklāt nav nozīmes apstāklim, ka Komisija šo informāciju nav izmantojusi norādītajam mērķim.

237 Lai gan izmantotais formulējums atklāj divus atsevišķus priekšlikumus, prasītājas apgalvojumu, ka tā administratīvā procesa laikā ir iesniegusi informāciju, kas acīmredzami atviegloja Komisijas uzdevumu, nepamato nekādi piemēri, izņemot apstākļus saistībā ar *Morgan* un *Gerken* darbību. Šķiet arī, ka prasījums piemērot atbildību mīkstinošu apstākli saistībā ar prasītājas efektīvu sadarbību procesā ārpus Paziņojuma par sadarbību piemērošanas, tiek pamatota tikai ar minēto informāciju.

238 Šajā brīdī ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru naudas soda samazinājums, pateicoties sadarbībai administratīvā procesa laikā, ir pamatots tikai tad, ja attiecīgā uzņēmuma rīcība ir atvieglojusi Komisijai pārkāpuma konstatēšanu un attiecīgā gadījumā — tā pārtraukšanu (iepriekš 113. punktā minētais 2000. gada 16. novembra spriedums lietā *SCA Holding*/Komisija, 36. punkts; skat. iepriekš 164. punktā minēto spriedumu lietā *BPB de Eendracht*/Komisija, 325. punkts un tajā minētā judikatūra).

239 Turklāt, interpretējot iepriekš minēto judikatūru atbilstoši tās jēgai, Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka informācijas iesniegšana, kas ļāva Komisijai procesa ietvaros precīzāk noteikt sadarbības pakāpi starp kartelī iesaistītiem uzņēmumiem, lai noteiktu to naudas soda apmēru, un kas līdz ar to atviegloja Komisijas uzdevumu tās izmeklēšanas ietvaros, ir uzskatāma par "efektīvu sadarbību procesā ārpus [Paziņojuma par sadarbību] piemērošanas" Pamatnostādņu 3. punkta sestā ievilkuma ietvaros (iepriekš 83. punktā minētais spriedums lietā *ADM I*, 305. un 306. punkts).

240 Pietiek secināt, kā skaidri izriet no Lēmuma (Lēmuma 265., 266. apsvērums, kā arī 319.–321. apsvērums, 1. pants), ka Komisija nevienu no prasītājas iesniegtajiem faktiem saistībā ar *Gerken* un *Morgan* darbību nav izmantojusi nedz, lai konstatētu vai sodītu par Kopienu konkurences tiesību pārkāpumu, nedz, lai precīzāk noteiktu sadarbības pakāpi starp kartelī iesaistītiem uzņēmumiem to naudas soda apmēra noteikšanai. Līdz ar to Komisijai šajā sakarā nebija pienākuma atlīdzināt prasītājas sadarbību, samazinot naudas sodu, ņemot vērā, ka tā nav efektīvi atvieglojusi uzdevumu konstatēt pārkāpuma esamību un to izbeigt vai noteikt naudas soda apmēru (šajā sakarā skat. iepriekš 227. punktā minēto spriedumu lietā *Tokai II*, 368. punkts, kurš apelācijā tika apstiprināts ar iepriekš 68. punktā minēto 2007. gada 10. maija spriedumu lietā *SGL Carbon*/Komisija, 87. punkts).

241 Šī sprieduma 83. punktā minētais spriedums lietā *ADM I*, uz kuru prasītāja atsaucas, lai pamatotu savu prasību, gluži pretēji, apstiprina Komisijas nostājas pamatotību.

242 Pirmās instances tiesa nolēma piešķirt prasītājai papildu 10 % samazinājumu, pamatojoties uz uzņēmuma efektīvu sadarbību procesā ārpus Paziņojuma par sadarbību piemērošanas, pēc tam, kad tika noteikts, ka minētais lietas dalībnieks patiešām bija informējis Komisiju par cita kartelī iesaistītā uzņēmuma veikto dokumentu iznīcināšanu un ka šis fakts tika konstatēts vienā no Komisijas lēmuma apsvērumiem, kuru Komisija izmantoja, lai noteiktu, ka iepriekš minētā uzņēmuma sadarbība nebija pilnīga Paziņojuma par sadarbību B punkta izpratnē, un līdz ar to šajā

sakarā nebija pamatojuma piešķirt naudas soda samazinājumu (iepriekš 83. punktā minētais spriedums lietā *ADM I*, 304.–312. punkts).

243 Pirmās instances tiesa turpretī konstatēja, ka prasītājas iesniegtā informācija šajā lietā attiecībā uz iespējamu lizīna ražotāju saskaņotu darbību 70. un 80. gados neļāva Komisijai konstatēt jebkāda pārkāpuma esamību, "jo" iestādes lēmums attiecās tikai uz aizliegtu vienošanos, kura starp minētajiem ražotājiem sākās 1990. gada jūlijā (iepriekš 83. punktā minētais spriedums lietā *ADM I*, 301. punkts).

244 Pakārtoti, ir jāsecina, ka prasītājas iesniegtajai informācijai katrā ziņā nav nekādas nozīmes.

245 Attiecībā uz *Gerken* situāciju, prasītāja apgalvo, ka tā ir iesniegusi informāciju, kura ir ļāvusi Komisijai pierādīt šī uzņēmuma dalību attiecīgās aizliegtās vienošanās ietvaros.

246 Lēmumā Komisija atbildēja uz *Hoffmann* un prasītājas iebildumiem saistībā ar apstākli, ka *Gerken* nebija nosūtīts paziņojums par iebildumiem. Lēmuma 266. apsvērumā ir norādīts:

"Komisija uzskata, ka *Gerken* līdzdarbošanās laika posmā, par kuru *Hoffmann* ir noteikta atbildība, ievērojami atšķiras no *Hoffmann* līdzdarbošanās. Cik Komisijai zināms, *Gerken* nekad nav piedalījies Eiropas līmeņa karteļa sanāksmēs neatkarīgi no tā,

vai tās ir notikušas kā tehniskās komitejas sanāksmes vai kā vadības sanāksmes. Līdz ar to nevar tikt uzskatīts, ka *Gerken*, tāpat kā *Hoffmann*, būtu karteļa dalībnieks. Iespējams, ka *Gerken*, tāpat kā vairāki citi relatīvi nelieli uzņēmumi, ir piedalījies kādā no vietējām karteļa rīkotajām sanāksmēm. Tomēr pierādījumi, kuri ir Komisijas rīcībā attiecībā uz šo dalību, ir ļoti ierobežoti un nepilnīgi, pretēji lielajam skaitam pierādījumu, kuri ir Komisijas rīcībā par *Hoffmann* turpinātu dalību tajā laika posmā, par kuru tam ir noteikta atbildība. Visbeidzot, jānorāda, ka *Gerken* kā "slīpētājs" bija atkarīgs no nepārtrauktas bloku piegādes par samērīgām cenām. Vienīgais laika posms, kura laikā, iespējams, *Gerken* bija gatavs sekot kartelim, nosakot klientiem noteiktās cenas, ir tieši tas laika posms, kurš seko pēc tam, kad *SGL* pārņēma Amerikas uzņēmuma, kurš piegādāja blokus *Gerken*, darbību speciālo grafītu jomā. Tomēr vairākus gadus vēlāk šķiet, ka *Gerken* atsāka darbību kā viens no retajiem palikušajiem karteļa konkurentiem EEZ ietvaros. Saskaņā ar *Morgan* 1997. gada 11. decembra tehniskās komitejas sanāksmes laikā veiktajām piezīmēm *Gerken* bija apmeklējis visus lielos gala izstrādājumu lietotājus Nīderlandē un Beļģijā, piedāvājot tiem par 20–25 % zemākas cenas: "Vispārējais iespaids ir tāds, ka "G" (*Gerken*) pašlaik mūs apdraud vēl vairāk nekā pirms diviem gadiem. Pilnīgi nekādas kontroles"."

247 Attiecībā uz informāciju, kura tika iesniegta Komisijai, lai sniegtu pierādījumus, ka *Gerken* ir bijis aizliegtās vienošanās dalībnieks, prasītāja vienīgi uzrāda vienas no tās atbildīgās amatpersonas 2003. gada 18. februāra paziņojumu, kurā ir atsauces uz prasītājas un *Gerken* diskusijām attiecībā uz laika posmu no 1997. līdz 1999. gadam par attiecīgo cenu apmēru konkursa sukām statiskās strāvas novirzīšanai, kuras tiek izmantotas dzelzceļa nozarē, kā arī elektrosukām elektriskajiem motoriem, kuri tiek izmantoti pilsētas tīklos. Šo paziņojumu papildina prasītājas izstrādātas kopsavilkuma tabulas par Francijas sabiedriskā transporta sabiedrību izsludinātiem konkursiem, īpaši norādot uz apsūdzēto uzņēmumu iegūtajiem publiskā iepirkuma līgumiem vai apgrozījumu, kuru katrs no konkurentiem ir sasniedzis attiecībā uz katru preču veidu.

248 Jāsecina, ka šis paziņojums viens pats, kuru papildina tabulas ar datiem, daļa no kuriem nav būtiski, neļauj Komisijai konstatēt, ka *Gerken* būtu veicis pārkāpumu, piedaloties attiecīgās aizliegtās vienošanās ietvaros. Prasītājas norādītie apstākļi var vienīgi kalpot

kā rādītāji *Gerken* dalībai pārkāpuma aspektos saistībā tikai ar Franciju un vairākiem īpašiem izstrādājumiem, ievērojot, ka šī paša 1997. gada laikā *Gerken* izstrādāja agresīvu komercdarbību Nīderlandē un Beļģijā (Lēmuma 266. apsvērums). Tie nepierāda, ka *Gerken* būtu piedalījies Lēmumā norādītā vienotā un turpinātā pārkāpumā, kas aptvertu EEZ un plašu oglekļa un grafīta izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās un mehāniskās ierīcēs, grupu, kā arī oglekļa un grafīta blokus, no kuriem šie izstrādājumi tika ražoti (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-28/99 *Sigma Tecnologie*/Komisija, *Recueil*, II-1845. lpp., 40.–52. punkts).

249 Turklāt prasītājas argumenti, kuri ir ietverti šajā tiesvedībā iesniegtajos rakstveida apsvērumos attiecībā uz iespējamo *Gerken* dalību aizliegtas vienošanās vietējās sanāksmēs un iespējamo pretrunu Komisijas lēmumu pieņemšanas praksē saistībā ar Lēmumā pausto attieksmi pret *Gerken*, nav būtiski, izvērtējot Komisijai iesniegtās informācijas nozīmību, lai pierādītu *Gerken* dalību aizliegtās vienošanās ietvaros.

250 Attiecībā uz *Morgan* prasītāja apgalvo, ka trīs fakti, kurus tā ir paziņojusi administratīvā procesa laikā, pierāda, ka *Morgan* neatbilst nevienam no Paziņojuma par sadarbību B punktā paredzētajiem nosacījumiem, lai tam varētu piemērot atbrīvojumu no naudas soda, jo šis uzņēmums Komisijai nav iesniedzis visu noderīgo informāciju saistībā ar tā līdzdalību pretlikumīgajās darbībās un pat ir iesniedzis nepatiesu informāciju attiecībā uz datumu, kurā tas pārtrauca dalību minētajās darbībās.

251 Prasītāja, pirmkārt, atsaucas uz apstākli, ka atbildē uz paziņojumu par iebildumiem (145. punkts) tā ir norādījusi Komisijai, ka 2003. gada martā ir sazinājusies ar Amerikas

Savienoto Valstu Tieslietu ministrijas Karteļu nodaļu, lai darītu tai zināmas kādas *Morgan* meitas sabiedrības aktivitātes, kuras prasītājai šķita acīmredzami nelikumīgas konkurences noteikumu aspektā.

252 Otrkārt, tā norāda uz apstākli, ka atbildē uz paziņojumu par iebildumiem (137. punkts) tā Komisijai ir norādījusi, ka *Morgan* nav to informējusi par to, ka, sākot no 1999. gada aprīļa, ar tās Amerikas meitas sabiedrības *Morganite Industries* starpniecību pret to Amerikas Savienotajās Valstīs ir uzsākts process par pretlikumīgu aizliegtu vienošanos par grafīta izstrādājumu cenām.

253 Attiecībā uz šiem diviem faktiem no atbildes uz paziņojumu par iebildumiem interpretācijas izriet, ka tie nekādi neattiecas uz Lēmumā minēto karteli, jo pirmais fakts attiecas uz Dienvidkorejas tirgu, savukārt otrs fakts — uz Amerikas tirgu. Pretēji prasītājas apgalvotajam — uzņēmuma, kurš lūdz atbrīvojumu, pienākumos loģiski ietilpst vienīgi informācija, kas attiecas uz konkurencei pretēju rīcību, kas ir izmeklēšanas priekšmets. Aizliegta vienošanās bija Komisijas izmeklēšanas priekšmets, un Lēmums neattiecas nedz uz Dienvidkoreju, nedz Amerikas Savienotajām Valstīm, bet gan uz Eiropas un vēlāk — uz EEZ teritoriju.

254 Treškārt, prasītāja norāda, ka tā Komisijai ir iesniegusi kopijas 2003. gada 24. septembra apsūdzības rakstiem, kurus Amerikas Savienoto Valstu Federālā Iepriekšējas izmeklēšanas zvērināto tiesa bija nosūtījusi četriem bijušajiem *Morgan* vadītājiem par liecinieku uzpirkšanu un dokumentu iznīcināšanu vai slēpšanu laika posmā no 1999. gada aprīļa līdz 2001. gada augustam. No šiem apsūdzības rakstiem izriet, ka attiecīgajā laika posmā *Morgan* ir licis iznīcināt un noslēpt no Amerikas un Kopienu konkurences iestādēm lielu skaitu dokumentu par norunām par cenu noteikšanu, it īpaši lai varētu turpināt piemērot šīs norunas līdz 2001. gada augustam, jo uzņēmums bija paziņojis, ka ir pārtraucis jebkādu dalību pretlikumīgās darbībās 1999. gada decembrī.

255 Precīzāk, prasītāja pamato savus apgalvojumus ar šādu rindkopu:

> "Laika posmā no 1999. gada aprīļa līdz 1999. gada jūnijam CC-2 izveidota darba grupa apmeklēja *Morgan* iekārtas Eiropā un izņēma un paslēpa vai iznīcināja visus dokumentus un reģistrus, kas atradās *Morgan* mapēs un kurās bija pierādījumi norunas par cenu noteikšanu pastāvēšanai [..]. Darba grupas dalībnieki, to vidū CC-3, nogādāja CC-4 iegūtos dokumentus, kuros bija norādes uz norunu par cenu noteikšanu, lai CC-4 varētu šos dokumentus noslēpt no Amerikas un Eiropas iestādēm, kā arī, lai šos dokumentus varētu uzglabāt slepenā vietā, kas *Morgan* ļautu turpināt piemērot norunu par cenu noteikšanu [..]. 2001. gada augustā, ievērojot CC-1 instrukcijas, darbinieki iznīcināja dokumentus, kuri attiecās uz Iepriekšējas izmeklēšanas zvērināto tiesu."

256 Attiecībā uz trešo faktu jānorāda, ka Lēmumā (67. apsvērums) Komisija norādīja, ka ASV Tieslietu ministrija 2002. gada 4. novembrī paziņoja, ka *Morgan* meitas sabiedrība Amerikas Savienotajās Valstīs ir piekritusi atzīt savu vainu apsūdzībās par dalību starptautiskā aizliegtā vienošanās par dažādu veidu oglekļa izstrādājumu, kas izmantojami elektriskās ierīcēs un kas tiek tirgoti Amerikas Savienotajās Valstīs un citās valstīs, cenu noteikšanu, un ka tās mātes sabiedrība, kura atrodas Apvienotajā Karalistē — *Morgan* — ir piekritusi atzīt savu vainu apsūdzībā par mēģinājumu traucēt izmeklēšanai. Lēmumā ir tieša atsauce uz 2003. gada 24. septembra apsūdzības rakstiem, kurus Federālā Iepriekšējas izmeklēšanas zvērināto tiesa bija izvirzījusi četrām bijušajām *Morgan* atbildīgajām personām par liecinieku uzpirkšanu un dokumentu iznīcināšanu vai slēpšanu laika posmā no 1999. gada aprīļa līdz 2001. gada augustam.

257 Turklāt nav strīda par to, ka Komisija saņēma ar 2001. gada 30. oktobri datētu *Morgan* vēstuli, kuras nolūks bija papildināt faktus, kuri jau bija iesniegti saistībā ar tās lūgumu par iecietības režīmu, kuru tā bija iesniegusi jau 2001. gada 18. septembrī. Vēstulē tika skaidri norādīts, ka "ir acīmredzams, ka daži darbinieki ir izņēmuši un/vai iznīcinājuši svarīgus dokumentus".

258 Šķiet, ka pats *Morgan* jau 2001. gadā informēja Komisiju, ka šī paša uzņēmuma personāls bija noslēpis vai iznīcinājis dokumentus saistībā ar paziņoto aizliegto vienošanos. Tas, ka prasītāja 2003. gada septembrī iesniedza apsūdzības rakstus, vienīgi apstiprināja jau zināmu darbību esamību un *Morgan* sākotnējo vēlmi censties noslēpt savu atbildību, iesniedzot precizējumus par šīs gribas konkrēto izpausmi.

259 Šādos apstākļos nav nozīmes apstāklim, ka *Morgan* 2001. gada 30. oktobra vēstulē tika arī norādījis, ka tas ir iesniedzis Komisijai visu iegūto papildu informāciju, un aptuveni divus gadus vēlāk, pēc tam, kad tas bija iesniedzis Komisijai lietas materiālus vismaz 4789 lapaspušu apmērā par attiecīgo karteli, tas nebija iesniedzis 2003. gada 24. septembra apsūdzības rakstus.

260 Šajā sakarā ir jānorāda, ka prasītāja paplašināti interpretē attiecīgo dokumentu saturu. Tā norāda, ka no šiem dokumentiem izriet, ka *Morgan* turpināja piedalīties pretlikumīgās darbībās gan Amerikas Savienotajās Valstīs, gan Eiropā vismaz līdz 2001. gada augustam, nevis tikai līdz 1999. gada decembrim, kā tas ir norādījis Komisijai, kas izskaidro, kādēļ *Morgan* neiesniedza šos dokumentus.

261 Šī sprieduma 255. punktā pārrakstītajā tekstā ir atsauces uz pārliecinošu dokumentu slēpšanu, "lai ļautu *Morgan* turpināt piemērot norunu par cenu noteikšanu". Pat, pieņemot, ka minētā noruna attiecas ne tikai uz Amerikas tirgu, bet arī uz Eiropas teritoriju, nedz no šī teksta, kurā ir norādīts tikai sasniedzamais mērķis, nedz no apsūdzības rakstiem vispārējā veidā neizriet, ka *Morgan* un citi tirgus dalībnieki faktiski būtu turpinājuši piemērot šo norunu Eiropas tirgū pēc 1999. gada decembra, datuma, kurā tika pārtrauktas Lēmumā norādītās pretlikumīgās darbības, līdz pat 2001. gada augustam. Ņemot vērā, ka prasītāja neapstrīd, ka citi aizliegtas vienošanās dalībnieki pārtrauca savu dalību, vēlākais, 1999. gada decembrī, ir grūti saprotams, kā kartelis būtu varējis turpināties pēc 1999. gada decembra.

262 Tas, ka Komisija galu galā uzskatīja, ka *Morgan* bija jāpiemēro atbrīvojums no naudas soda, jo tas bija iesniedzis būtiskus pierādījumus, izbeidzis dalību aizliegtās vienošanās ietvaros, vēlākais, brīdī, kad tas par to paziņoja, iesniedza visu noderīgo informāciju, kā arī visus dokumentus un pierādījumus, kuri bija tā rīcībā par aizliegtu vienošanos "brīdī, kad tika iesniegts lūgums", un turpināja pastāvīgu un pilnīgu sadarbību visas izmeklēšanas gaitā, izriet no novērtējuma, kuru Pirmās instances tiesa šīs tiesvedības ietvaros nevar pārbaudīt.

263 Ņemot vērā iepriekš minēto, iebildums, ka Komisija nav ņēmusi vērā atbildību mīkstinošo apstākli, kas izriet no uzņēmuma efektīvas līdzdalības procesā ārpus Paziņojuma par sadarbību piemērošanas, nav pamatots un ir jānoraida.

264 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka prasītāja nav pierādījusi, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdas, novērtējot atbildību mīkstinošus apstākļus, un ka prasītājas prasība samazināt naudas soda apmēru, pamatojoties uz šiem atbildību mīkstinošiem apstākļiem, ir jānoraida.

Par prasītājas sadarbību administratīvā procesa laikā

Par prasību piemērot samazināšanu maksimāli līdz 50 %

265 Paziņojumā par sadarbību Komisija ir definējusi nosacījumus, kurus izpildot, uzņēmumi, kas sadarbojas ar Komisiju tās veiktās izmeklēšanas gaitā par aizliegtu

vienošanos, var tikt atbrīvoti no naudas soda vai tiem var tikt samazināts naudas sods, kas tam citādi tiktu uzlikts (Paziņojuma par sadarbību A punkta 3) apakšpunkts).

266 Paziņojuma par sadarbību D punktā bija noteikts:

"1. Gadījumā, kad uzņēmums sadarbojas un nav izpildīti B un C [punktā] paredzētie nosacījumi, tam tiek piemērots naudas soda, kas tam tiktu uzlikts sadarbības neesamības gadījumā, samazinājums no 10 līdz 50 % apmērā.

2. Samazinājums it īpaši var tikt piešķirts gadījumā, ja:

— pirms paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas uzņēmums iesniedz Komisijai informāciju, dokumentus vai citus pierādījumus, ar kuru palīdzību tiek apstiprināts izdarītais pārkāpums,

— pēc paziņojuma par iebildumiem saņemšanas, uzņēmums informē Komisiju, ka tas neapstrīd faktus, ar kuriem Komisija pamato savas apsūdzības." [Neoficiāls tulkojums]

267 Šajā gadījumā prasītājai tika piemērots tai noteiktā naudas soda apmēra samazinājums par 40 % atbilstoši Paziņojuma par sadarbību D punktam.

268 Sava novērtējuma pamatojumam Komisija Lēmuma 324. apsvērumā norāda:

> "[*LCL*] lūdza piemērot iecietības pasākumus neilgu laiku pēc tam, kad tā bija saņēmusi Komisijas adresētu vēstuli saskaņā ar [Regulas Nr. 17] 11. pantu. Tās sadarbība ievērojami pārsniedza atbildes, kuras tika lūgts sniegt šajā vēstulē. [*LCL*] pēc savas iniciatīvas iesniedza ievērojamu skaitu dokumentu par attiecīgo laiku, vairākus ziņojumus par karteļa sanāksmēm, kuri netika uzskaitīti vēstulē, kuru Komisija nosūtīja saskaņā ar 11. pantu. [*LCL*] arī iesniedza vairākus paziņojumus, kurus bija parakstījuši uzņēmuma vadošie darbinieki, kā arī bijušie vadošie darbinieki, kuri apliecināja viņu līdzdalību karteļa darbībās. Visbeidzot, [tā] iesniedza detalizētu un lietderīgu izstrādājumu tirgus aprakstu un karteļa darbību aprakstu saistībā ar katru klientu veidu. Ņemot vērā *Morgan* jau iesniegto pierādījumu daudzumu un kvalitāti, pierādījumi, kurus pēc savas iniciatīvas iesniedza [*LCL*], kā arī citi uzņēmumi, lūdzot piemērot iecietības pasākumus, sniedza nelielu pievienoto vērtību tiem pierādījumiem, kuri jau ir Komisijas rīcībā. Komisija tomēr uzskata, ka [*LCL*] pēc savas iniciatīvas iesniegto pierādījumu kopums ir veicinājis pārkāpuma pastāvēšanas pierādīšanu."

269 Komisija arī norādīja, ka, saņēmusi paziņojumu par iebildumiem, prasītāja to informēja, ka tā neapstrīd pēc būtības faktus, ar kuriem Komisija pamato savas apsūdzības (Lēmuma 325. apsvērums).

270 Jānorāda, ka nekas neapstrīd faktu, ka prasītāja Lēmuma pieņemšanas laikā izpildīja Paziņojuma par sadarbību D punkta 2) apakšpunkta pirmajā un otrajā ievilkumā norādītos nosacījumus, ņemot vērā, ka saskaņā ar Komisijas rakstveida apsvērumos iesniegtajiem precizējumiem tai tika piešķirts samazinājums attiecīgi par 30 % un 10 %.

271 Jāatgādina, ka Komisijai ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz naudas soda apmēra noteikšanas metodi un tā šajā sakarā var ņemt vērā vairākus faktorus, tostarp attiecīgo uzņēmumu sadarbību izmeklēšanā, kuru veic šīs iestādes dienesti. Šādā kontekstā Komisijai ir jāveic komplekss novērtējums par tādiem faktiem, kas, piemēram, attiecas uz minēto uzņēmumu attiecīgo sadarbību (iepriekš 68. punktā minētais 2007. gada 10. maija spriedums lietā *SGL Carbon*/Komisija, 81. punkts).

272 Komisijai šajā sakarā ir plaša rīcības brīvība, izvērtējot uzņēmuma sadarbības kvalitāti un noderīgumu, īpaši salīdzinājumā ar citu uzņēmumu ieguldījumu (iepriekš 68. punktā minētais 2007. gada 10. maija spriedums lietā *SGL Carbon*/Komisija, 88. punkts).

273 Prasītājas argumentācija, saskaņā ar kuru automātiski ir jānosaka maksimālais samazinājums 50 % apmērā, ja tiek secināts, ka ir izpildīti Paziņojuma par sadarbību D punkta 2) apakšpunktā pirmajā un otrajā ievilkumā paredzētie nosacījumi, apstrīd šo Komisijas rīcības brīvību, kas izpaužas kā amplitūdas no 10 līdz 50 % noteikšana samazinājuma apmēram.

274 Kā izriet no Lēmuma 324. apsvēruma, Komisija pamato savu piešķirtā apmēra samazinājuma novērtējumu, pirmkārt, ar apstākli, ka prasītājas iesniegtajiem pierādījumiem bija niecīga pievienotā vērtība, ņemot vērā pierādījumus, kuri jau bija Komisijas rīcībā un kurus iesniedza *Morgan*, un, otrkārt, ka prasītājas sadarbība sākās pēc tam, kad tā bija saņēmusi vēstuli, kura tai tika adresēta saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu.

275 Prasītāja apstrīd pirmā Komisijas izmantotā vērtējuma kritērija nozīmi.

276 Tomēr ir jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru sodu samazināšana gadījumos, kad uzņēmumi, kas piedalījušies Kopienu konkurences tiesību pārkāpumos, sadarbojas, ir pamatota ar apsvērumu, saskaņā ar kuru šāda sadarbība atvieglo Komisijas uzdevumu konstatēt pārkāpuma esamību un vajadzības gadījumā to izbeigt (iepriekš 68. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 399. punkts; iepriekš 164. punktā minētais Pirmās instances tiesas spriedums lietā *BPB de Eendracht*/Komisija, 325. punkts; 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-338/94 *Finnboard*/Komisija, *Recueil*, II-1617. lpp., 363. punkts, un iepriekš 83. punktā minētais spriedums lietā *Mayr-Melnhof*/Komisija, 330. punkts).

277 Ņemot vērā samazinājuma jēgu, Komisija nevar abstrahēties no iesniegtās informācijas lietderības, kas noteikti ir atkarīga no tiem pierādījumiem, kuri jau ir tās rīcībā.

278 Prasītāja norāda, ka Komisijai nav pamata atsaukties uz lietderību attiecībā uz tās ieguldījumu, salīdzinot ar *Morgan* ieguldījumu, jo attiecīgā šo abu uzņēmumu iesniegtās informācijas lietderība jau atspoguļojas, katram no uzņēmumiem izvēloties dažādas samazinājumu kategorijas.

279 Tomēr ir jānorāda, ka apstāklis, ka Komisija uzskatīja, ka *Morgan* jāpiemēro atbrīvojums no naudas soda saskaņā ar Paziņojuma par sadarbību B punktu, ņemot vērā īpašo konstatētās sadarbības kvalitāti, neaizliedz vēlāk saskaņā ar minētā paziņojuma D punktu novērtēt prasītājas sadarbību un līdz ar to tās iesniegtās informācijas lietderību, ņemot vērā pierādījumus, kurus jau ir iesniedzis cits uzņēmums, šajā gadījumā — *Morgan*. Kā pamatoti norāda Komisija, tā kā galvenā atšķirība, pamatojoties uz Paziņojuma par sadarbību B, C un D punktu, ir iesniegtās informācijas lietderība, Komisija var izmantot lietderības kritēriju, lai lemtu par samazinājuma apmēru katrai naudas soda samazinājuma kategorijai, kura ir noteikta minētajos punktos.

280 Lai gan prasītāja apstrīd pirmā Komisijas izmantotā vērtējuma kritērija nozīmību, tā tomēr neapstrīd Komisijas secinājumus par *Morgan*, kurš iesniedza lietas materiālus par karteli 4789 lapaspušu apmērā, sadarbības kvalitāti un attiecīgos secinājumus par tās iesniegto pierādījumu niecīgo pievienoto vērtību. Prasītāja tieši norāda, ka tā neapstrīd to, ka tās sadarbības lietderība procesā bija mazāk svarīga par *Morgan* sadarbību.

281 Kas attiecas uz otro Komisijas norādīto kritēriju, nosakot prasītājai piešķirtā samazinājuma apmēru par 40 %, prasītāja uzskata, ka Komisija kļūdaini apstrīd, ka tā veikusi sadarbību pēc savas iniciatīvas un ka tā ir sadarbojusies krietnu laiku pirms tam, kad tika nosūtīts paziņojums par iebildumiem, kurš ir vienīgais Paziņojuma par sadarbību D punktā paredzētais nosacījums.

282 Jānorāda, ka Komisija, kā turklāt izriet no Lēmuma noteikumiem, īpaši no 324. apsvēruma, ir norādījusi, ka tā neapstrīd, ka pati sadarbība ir notikusi pēc savas iniciatīvas. Tomēr tā uzskata, ka, izvērtējot minēto sadarbību kopumā, tā var ņemt vērā apstākli, ka sadarbība ir sākusies pēc tam, kad tika nosūtīts lūgums sniegt informāciju. Tā piebilst, ka atteikuma piemērot maksimālo samazinājumu 50 % apmērā pamatojumam izšķiroša nozīme bija ierobežotajai prasītājas sniegtās informācijas lietderībai.

283 Kā tas jau ir ticis noteikts, Komisijai ir plaša rīcības brīvība, izvērtējot uzņēmuma sadarbības kvalitāti un lietderību (iepriekš 68. punktā minētais 2007. gada 10. maija spriedums lietā *SGL Carbon*/Komisija, 88. punkts), un kopējā novērtējuma ietvaros tā var ņemt vērā apstākli, ka šis uzņēmums dokumentus Komisijai iesniedza tikai pēc tam, kad tika saņēmis lūgumu sniegt informāciju (iepriekš 158. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998*/Komisija, 365. punkts, apstiprināts apelācijā ar šī sprieduma 68. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija,

408. punkts), tomēr nevar to izmantot kā izšķirošu apstākli, lai samazinātu uzņēmuma sniegto sadarbību saskaņā ar Paziņojuma par sadarbību D punkta 2) apakšpunkta pirmo ievilkumu (iepriekš 146. punktā minētais spriedums lietā *Tokai I*, 410. punkts).

284 Prasītāja uzskata, ka Komisija jebkurā gadījumā nav pierādījusi, ka prasītāja, nosūtot 2002. gada 16. augusta vēstuli, kurā tā lūdza piemērot iecietības pasākumus, būtu zinājusi par lūgumu sniegt informāciju. Tā apstiprina, ka 2002. gada 16. augustā, vairākas stundas pirms tam, kad tā saņēma lūgumu sniegt informāciju, prasītāja iesniedza lūgumu piemērot Paziņojumu par sadarbību, šī lūguma kopiju prasītāja ir pievienojusi prasības pieteikuma pielikumā.

285 Šajā dokumentā, kurš patiesi ir datēts ar 2002. gada 16. augustu kā fakss, uz kura nav nekādas norādes, ka tas būtu ticis veiksmīgi nosūtīts, kā arī nav datuma, ir norādīts, ka "[*LCL*] lūdz piemērot Paziņojumu [par sadarbību] lietā, kura attiecas uz elektromotoru barošanas elektrosukām, kā arī Komisijas uzsāktā procesa pret uzņēmumu ietvaros", formulējums, kurš precīzi apstiprina Lēmumā minēto hronoloģiju.

286 Atbildot uz Komisijas novērojumu, ka piezīme "uzsāktā procesa ietvaros" apstiprina, ka prasītāja bija saņēmusi un zināja par lūgumu sniegt informāciju, bet prasītāja replikā apliecina, ka tā atsaucās uz procesu, kurš bija uzsākts izostatisko grafītu nozarē.

287 Kā norāda Komisija, ja šis prasītājas apgalvojums būtu patiess, būtu jāuzskata, ka 2002. gada 16. augusta vēstulei, kurā bija ietverts prasītājas sadarbības piedāvājums, nav nekāda sakara ar šo lietu un ka tā tādējādi Pirmās instances tiesai būtu jāignorē. Līdz ar to prasītāja nav pierādījusi, ka tā būtu sadarbojusies pirms lūguma sniegt informāciju saņemšanas.

288 Turklāt ir jānorāda, ka šajā 2002. gada 16. augusta vēstulē ir tieša norāde uz lietu par "elektromotoru barošanas elektrosukām", kuras pieder pie oglekļa un grafīta izstrādājumiem, kas izmantojami elektriskās iekārtās un kas ir Lēmumā minētās aizliegtās vienošanās priekšmets.

289 Katrā ziņā jānorāda, ka prasītāja faktiski sāka sadarboties tikai, sākot no 2002. gada 22. augusta, datuma, kurā tā Komisijai iesniedza pirmos ar karteli saistītos dokumentus, līdz ar to pēc tam, kad tā, kā tā apgalvoja, bija saņēmusi vēstuli, kuru Komisija tai nosūtīja saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu.

290 Visbeidzot, attiecībā uz atsauci uz Komisijas iepriekšējo lēmumu pieņemšanas praksi, kas pamato prasītājas lūgto maksimālo samazinājumu 50 % apmērā, šī sprieduma 110. punktā jau tika norādīts, ka Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse nav izmantojama kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā un lēmumi, kuri attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši, nosakot, vai pastāv diskriminācija, ņemot vērā, ka to apstākļi, tādi kā tirgi, preces, uzņēmumi un attiecīgie laikposmi, visdrīzāk nebūs vienādi. Jāsecina, ka prasītāja nav iesniegusi pierādījumus, kas apliecinātu šādu diskrimināciju. Turklāt tas vien, ka Komisija savā iepriekšējā lēmumu pieņemšanas praksē noteikta veida rīcībai piemēroja zināmu naudas soda samazināšanas likmi, nenozīmē, ka tai ir pienākums piemērot proporcionāli tādu pašu samazinājumu, novērtējot līdzīgu rīcību vēlākā administratīvā procesā (skat. iepriekš 90. punktā minēto 2005. gada 25. oktobra spriedumu lietā *Groupe Danone*/Komisija, 458. punkts un tajā minētā judikatūra).

291 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka prasītāja nav pierādījusi, ka Komisija acīmredzami kļūdaini ir novērtējusi tās sadarbību, piešķirot samazinājumu 40 % apmērā, piemērojot Paziņojuma par sadarbību D punktu.

Par apgalvotu vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu

292 Attiecībā uz atsaukšanos uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu — saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru, novērtējot attiecīgo uzņēmumu sniegto sadarbību, Komisijai ir jāievēro šis princips, kurš ir pārkāpts tad, ja vienādas situācijas tiek aplūkotas dažādi vai dažādas situācijas tiek aplūkotas vienādi, ja vien šāda attieksme nav objektīvi pamatojama (skat. iepriekš 146. punktā minēto spriedumu lietā *Tokai I*, 394. punkts un tajā minētā judikatūra).

293 Prasītāja, pirmkārt, norāda, ka Komisija saskaņā ar Paziņojuma par sadarbību B punktu piešķīra *Morgan* atbrīvojumu no naudas soda 100 % apmērā, lai gan šis uzņēmums no Komisijas tika noslēpis noteiktu noderīgu informāciju par tā dalību aizliegtās vienošanās par grafīta izstrādājumu cenu Amerikas Savienotajās Valstīs ietvaros un Komisijai iesniedza nepatiesu informāciju par tā dalības pretlikumīgās darbībās pārtraukšanu Amerikas Savienotajās Valstīs un Eiropā.

294 No tā izriet, ka Komisijai, lai nepieļautu smagu vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, bija jāpārkvalificē prasītājas iesniegtais lūgums piemērot iecietības pasākumus un tai jāpiešķir atbrīvojums no naudas soda saskaņā ar B punktu vai vismaz Paziņojuma par sadarbību D punktā noteiktais maksimālais naudas soda apmēra samazinājums, jo tā bija piešķīrusi *Morgan* minētā paziņojuma B punktā paredzēto maksimālo naudas soda apmēra samazinājumu.

295 Tiktāl, ciktāl prasītāja atsaucas uz *Morgan* naudas soda pretlikumīgu samazinājumu, un pat pieņemot, ka Komisija būtu nepamatoti piešķīrusi samazinājumu šim uzņēmumam,

nepareizi piemērojot Paziņojumu par sadarbību, ir jāatgādina, ka vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanai ir jābūt saskaņotai ar tiesiskuma principa ievērošanu, saskaņā ar kuru neviens savā labā nevar atsaukties uz pārkāpumu, kurš ir izdarīts cita labā (Tiesas 1985. gada 4. jūlija spriedums lietā 134/84 *Williams*/Revīzijas palāta, *Recueil*, 2225. lpp., 14. punkts; iepriekš 113. punktā minētais 1998. gada 14. maija spriedums lietā *SCA Holding*/Komisija, 160. punkts, un iepriekš 158. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998*/Komisija, 367. punkts).

296 Turklāt jānorāda, ka *Morgan* un prasītāja neatrodas līdzīgās situācijās un šī objektīvā situācijas atšķirība izskaidro un pamato atšķirīgu attieksmi, kādu Komisija ir paudusi, piemērojot Paziņojumu par sadarbību.

297 Jānorāda, ka Paziņojuma par sadarbību B punktā paredzēto kritēriju naudas soda neuzlikšanai vai tā apmēra būtiskai samazināšanai vidū atrodams apstāklis, ka uzņēmums ir bijis pirmais, kurš iesniedzis būtiskus faktus, kas pierāda aizliegtas vienošanās esamību. Tomēr prasītāja pati replikā norāda, ka tā neapstrīd, ka tās sadarbības nozīmība procesā ir bijusi mazsvarīgāka kā *Morgan* sadarbība un turklāt citādāk nevar būt, jo *Morgan* sniegtā informācija ļāva Komisijai konstatēt aizliegtas vienošanās esamību, līdz ar to prasītājas ieguldījums vienīgi palīdzēja apstiprināt pārkāpuma esamību.

298 Šādos apstākļos atsaukšanās uz nevienlīdzīgu attieksmi, salīdzinot ar attieksmi pret *Morgan*, un ar to saistīto prasītājas lūgumu piemērot Paziņojuma par sadarbību B punkta noteikumus vai minētā paziņojuma D punktā noteikto maksimālo naudas soda samazinājumu, ir jānoraida.

299 Otrkārt, prasītāja norāda, ka, lai gan *SGL* sadarbība procesā bija ārkārtīgi ierobežota un novēlota, un to Komisija pati ir norādījusi Lēmumā, Komisija tomēr piešķīra naudas soda apmēra samazinājumu 20 % apmērā saskaņā ar Paziņojumu par sadarbību, lai gan prasītājai par pilnīgu sadarbību tika piešķirts samazinājums tikai 40 % apmērā.

300 Šāda argumentācija nekādi nepierāda vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, nedz arī samērīguma principa pārkāpumu, jo prasītājas sadarbību, kura, objektīvi spriežot, bija svarīgāka par *SGL* sadarbību, Komisija ņēma vērā efektīvi un atbilstošā veidā.

301 Samazinājums, kurš tika piešķirts, pamatojoties uz prasītājas sadarbību pirms paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas, ir trīs reizes lielāks par samazinājumu, kurš tika piešķirts *SGL*, jo prasītājai samazinājums tika piešķirts 30 % apmērā, savukārt *SGL* — 10 % apmērā. Tā kā šie abi uzņēmumi piekrita paziņojumā par iebildumiem norādītajiem faktiem, tiem, loģiski, vēlāk tika piešķirts vienāds samazinājums 10 % apmērā vienīgi šī iemesla dēļ.

302 Šajā sakarā jānorāda, ka prasītāja nav pierādījusi, kādēļ Komisijai šīs lietas ietvaros nav pamata izskaidrot skaitlisko sadalījumu attiecīgi 40 % un 20 %. Šīs Komisijas rakstveida apsvērumos sniegtās norādes, kuras papildina Lēmumu, nevar tikt uzskatītas par jaunu aizstāvības pamatu, kuru ir aizliegts izvirzīt saskaņā ar Reglamenta 48. panta 2. punktu.

303 Turklāt prasītāja norāda, ka, lai netiktu pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips, Komisijai saskaņā ar Paziņojumu par sadarbību tai bija jāpiešķir samazinājums, kurš ievērojami pārsniedz 50 % no tās naudas soda apmēra, jo *SGL* — kura pārkāpa Komisijas instrukcijas, tā noteica samazinājumu "55 %" apmērā (20 %, pamatojoties uz sadarbību, un 33 %, pamatojoties uz citiem faktoriem).

304 Kā to norāda pati prasītāja, samazinājums 33 % apmērā tika noteikts, pamatojoties uz "citiem rādītājiem", kas neļauj precīzi noteikt iespējamu nevienlīdzīgu attieksmi Paziņojuma par sadarbību piemērošanā. Turklāt jautājumu, ka Komisija ir ņēmusi vērā "citus rādītājus", prasītāja izvirza īpašā iebildumā, kurš tiks īpaši apskatīts turpmāk.

305 Visbeidzot, tiktāl, ciktāl prasītāja norāda, ka *SGL* naudas sods tika samazināts pretlikumīgi, un, pat ja tiktu uzskatīts, ka Komisija šim uzņēmumam ir nepamatoti noteikusi samazinājumu, nepareizi piemērojot Paziņojumu par sadarbību, jāatgādina, ka vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanai ir jābūt saskaņā ar tiesiskuma principa ievērošanu, saskaņā ar kuru neviens sev par labu nevar atsaukties uz citam par labu izdarītu nelikumību.

306 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka prasītāja nav pierādījusi, ka tā būtu cietusi no nevienlīdzīgas attieksmes un/vai nesamērīguma Komisijas veiktās Paziņojuma par sadarbību piemērošanas dēļ.

Par naudas soda nesamazināšanu, pamatojoties uz "citiem rādītājiem"

307 Jāatgādina, ka Lēmuma daļā ar nosaukumu "Maksātspēja un citi rādītāji" Komisija vispirms noraidīja *SGL* un prasītājas argumentu, ka tās nav spējīgas samaksāt naudas sodu šajā lietā (Lēmuma 340.–357. apsvērums).

308 Turpinājumā Komisija atgādināja, ka tā nesen jau noteica *SGL* lielu naudas sodu par tās dalību citās slepenās darbībās, proti, naudas sodu EUR 80,2 miljonu apmērā Grafīta

elektrodu lietā un divus naudas sodus kopā EUR 27,75 miljonu apmērā par tās dalību aizliegtās vienošanās par izostatisko grafītu un ekstrudēto grafītu Speciālo grafītu lietas ietvaros (Lēmuma 358. apsvērums). Ņemot vērā *SGL* sevišķās finansiālās grūtības un tās nesenos samaksas pienākumus, kā arī to, ka tai inkriminētās dažādās slepenās darbības notika vienlaikus, Komisija uzskatīja, ka šajos īpašajos apstākļos, lai garantētu efektīvu preventīvu ietekmi, *SGL* nebija jāliek maksāt viss naudas soda apmērs, un tādēļ tas tika samazināts par 33 % līdz EUR 23,64 miljoniem (Lēmuma 360. apsvērums).

309 Turpretī, uzskatot, ka prasītājas situācija būtiski atšķiras no *SGL* situācijas, Komisija tai nepiešķīra nekādu naudas soda apmēra samazinājumu, pamatojoties uz "citiem rādītājiem". Šajā sakarā Komisija norādīja, ka kopējais noteiktais naudas sodu apmērs *SGL* par dalību vienlaicīgās slepenās darbībās sasniedza gandrīz 10 % no *SGL* apgrozījuma pasaulē 2002. gadā, turpretī prasītājai, kurai tika noteikts naudas sods EUR 6,97 miljonu apmērā par dalību izostatisko grafītu kartelī, tas sasniedza tikai 1 %. Komisija arī norāda, pamatojoties uz salīdzinošu finanšu rādītāju analīzi, ka *SGL* finansiālā situācija ir daudz sliktāka par pašreizējo prasītājas situāciju (Lēmuma 361. un 362. apsvērums).

310 Prasītāja norāda, ka tādējādi Komisija ir pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu.

311 Jāatzīmē, ka prasītājas izstrādātā argumentācija šī iebilduma pamatojumam pamatojas uz premisu, ka Komisijai, ievērojot judikatūru un paša Lēmuma noteikumus, nebija pamata ņemt vērā nedz *SGL* finansiālo situāciju vienu pašu, nedz kopā ar citiem rādītājiem. Tā kā prasītāja uzskata, ka Komisijai, nosakot naudas sodu, bija pienākums ignorēt *SGL* finansiālo situāciju, naudas soda apmēra samazinājums varēja tikt pamatots tikai ar šim uzņēmumam nesen piespriestajiem sodiem.

312 Šāda argumentācija ļauj prasītājai nodalīt *SGL* piemērotās attieksmes salīdzinošo analīzi no tās finansiālās situācijas, lai izteiktos tikai par naudas sodu samaksas pienākumu ņemšanu vērā (to naudas sodu, kuri tai tika piespriesti Speciālo grafītu lietā Amerikas Savienotajās Valstīs un šajā Lēmumā, kopā EUR 50,02 miljonu apmērā), un, piemērojot vienlīdzīgas attieksmes principu, pieprasīt tās naudas soda apmēra atbilstīgu un samērīgu samazinājumu.

313 Jāsecina, ka šī prasītāja argumentācija pamatojas uz kļūdainu premisu un tādēļ ir jānoraida.

314 Jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijai, nosakot naudas soda apmēru, nav pienākuma ņemt vērā ieinteresētā uzņēmuma slikto finansiālo stāvokli, jo šāda pienākuma atzīšana radītu nepamatotas konkurences priekšrocības uzņēmumiem, kas vissliktāk ir pielāgojušies tirgus apstākļiem (skat. iepriekš 146. punktā minēto spriedumu lietā *Tokai I*, 370. punkts un tajā minētā judikatūra), kas gan nenozīmē, ka tā nedrīkst to darīt. Tas ir noteikts arī Lēmuma 349. un 356. apsvērumā, kuri gandrīz identiski pārņem iepriekš minētās judikatūras noteikumus.

315 Šajā gadījumā Komisija samazināja *SGL* noteikto naudas soda apmēru, pamatojoties uz smagām finansiālām grūtībām, kas radās, apvienojot tai nesen piespriestos divus sodus ar naudas soda samaksu par pārkāpumiem, kuri vienlaikus tika veikti, pārkāpjot konkurences tiesības.

316 Tomēr prasītāja skaidri nenorāda, nedz arī katrā ziņā nepierāda, ka tā atrastos līdzīgā situācijā kā *SGL*, īpaši attiecībā uz finansiālo stāvokli, un ka salīdzinājums ar *SGL* attiektos uz prasītājas situāciju Speciālo grafītu lietas vai šīs lietas procesā.

317 Šādos apstākļos objektīvas atšķirības *SGL* un prasītājas situācijā izskaidro un pamato tām piemēroto atšķirīgo attieksmi, un šajā gadījumā Komisijai nevar tikt pārmests nekāds vienlīdzīgas attieksmes principa vai pat samērīguma principa pārkāpums.

318 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka visi prasītājas izvirzītie iebildumi ir jānoraida, kā arī tās celtā prasība ir jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

319 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā prasītājai šis spriedums ir nelabvēlīgs, tai jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saskaņā ar Komisijas prasījumiem.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (piektā palāta)

nospriež:

1) prasību noraidīt;

2) *Le Carbone-Lorraine* atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

Vilaras Prek Ciucă

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2008. gada 8. oktobrī.

Sekretārs Priekšsēdētājs

E. Coulon M. Vilaras

Satura rādītājs

Prāvas rašanās fakti . . . . . II - 2675

Process un lietas dalībnieku prasījumi . . . . . II - 2682

Juridiskais pamatojums . . . . . II - 2684

Par kļūdu tiesību piemērošanā, kuru Komisija, iespējams, ir pieļāvusi, nenosakot attiecīgo izstrādājumu tirgu vai vismaz nenosakot attiecīgo izstrādājumu kategorijas II - 2685

Par pārkāpuma kvalifikāciju . . . . . II - 2685

Par Komisijas īstenoto procesu . . . . . II - 2690

Par apgalvoto kļūdaini veikto pārkāpuma smaguma novērtējumu un naudas soda sākumsummas, iespējams, nesamērīgo raksturu . . . . . II - 2695

Par naudas soda sākumsummas, iespējams, pārmērīgo raksturu saistībā ar inkriminēto rīcību ierobežoto ietekmi . . . . . II - 2697

Par naudas soda sākumsummas, iespējams, pārmērīgo raksturu, ņemot vērā prasītājas niecīgo ietekmi aizliegtās vienošanās ietvaros . . . . . II - 2705

Par naudas soda sākumsummas, iespējams, pārmērīgo raksturu, ņemot vērā prasītājas apgrozījumu . . . . . II - 2707

Par naudas soda preventīvās ietekmes ņemšanu vērā . . . . . II - 2714

Par tiesiskās paļāvības principa aizsardzību . . . . . II - 2720

Par pārkāpuma ilgumu . . . . . II - 2721

Par atbildību mīkstinošiem apstākļiem . . . . . II - 2723

Par prasītājas, iespējams, pasīvas līdzdarbošanās neņemšanu vērā . . . . . II - 2724

Par vairāku norunu un/vai pretlikumīgu darbību nepiemērošanas neņemšanu vērā II - 2731

Par pārkāpuma izbeigšanas pirms izmeklēšanas uzsākšanas neņemšanu vērā . . . II - 2742

Par prasītājas efektīvas līdzdalības procesā ārpus Paziņojuma par sadarbību piemērojamības neņemšanu vērā . . . . . II - 2744

Par prasītājas sadarbību administratīvā procesa laikā . . . . . II - 2753

Par prasību piemērot samazināšanu maksimāli līdz 50 % . . . . . II - 2753

Par apgalvotu vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu . . . . . II - 2761

Par naudas soda nesamazināšanu, pamatojoties uz "citiem rādītājiem" . . . . . II - 2764

Par tiesāšanās izdevumiem . . . . . II - 2767